

Jonna Akseli & Eeva Herrala

Laadukas varhaiskasvatus päiväkodissa

Tutkimuskohteena päiväkotinä Nurmennukka

Opinnäytetyö

Syyskuu 2016

SeAMK Sosiaali- ja terveysala

Sosiaalialan tutkinto-ohjelma

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: Sosiaali- ja terveystieteiden yksikkö

Tutkinto-ohjelma: Sosiaali-alan koulutusohjelma

Suuntautumisvaihtoehto: Sosionomi (AMK)

Tekijä: Jonna Akseli ja Eeva Herrala

Työn nimi: Laadukas varhaiskasvatus päiväkodissa: Tutkimuskohteena päiväkotinäyttely Nurmennukka

Ohjaaja: Mirva Siltakorpi

Vuosi: 2016 Sivumäärä: 71 Liitteiden lukumäärä: 2

Opinnäytetyömme on toteutettu yhteistyössä Isojoen kunnan 42-paikkaisen päiväkotinäyttelyn kanssa. Tutkimuksemme tarkoituksena oli selvittää, minkälaista varhaiskasvatusta päiväkodissa toteutetaan kasvattajien näkökulmasta. Tarkastelimme varhaiskasvatusta laadun näkökulmasta, sekä päiväkodissa toteutettavien pienryhmätoiminnan ja vuorohoidon näkökulmista. Teimme tutkimuksen laadullisena tutkimuksena, jonka aineistonkeruumenetelmänä käytimme teemahaastattelua. Haastattelimme yhteensä yhdeksää Nurmennukan kasvattajaa, jotka edustivat eri ammattiryhmiä. Keräämämme aineisto on analysoitu sisällönanalyysin menetelmällä.

Opinnäytetyön teoriaosuus tukee löytämiämme tutkimustuloksia. Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan tässä työssä päiväkodissa toteutettua päivähoitoa. Varhaiskasvatuksen tarkoituksena on edistää lapsen tasapainoista kasvua, kehitystä ja oppimista. Päivähoitossa on tärkeää tukea niin vanhemmuutta, kuin kiinnittää huomiota myös lapsilähtöisyyteenkin. Varhaiskasvatuksen toimintaa ohjaavat valtakunnallinen, yksikkökohtainen ja lapsen henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma. Pienryhmätoiminta on yleinen toimintatapa nykytuotoisessa päiväkodissa ja sen tarkoituksena on lisätä turvallisuutta, lasten ja kasvattajan osallisuutta sekä vuorovaikutusta ryhmän jäsenten välillä. Vuorohoito puolestaan vaatii joustavuutta kasvattajalta, lapselta sekä lapsen koko perheeltä.

Tutkimuskysymystemme perusteella haimme vastauksia Nurmennukan laadukkaasta varhaiskasvatuksesta sekä pienryhmätoiminnan ja vuorohoidon toteuttamisesta. Saamiemme tutkimustulosten mukaan kasvattajat pitivät Nurmennukkaa lämminhenkisenä päiväkotina, jossa kasvattajat ovat lapsille tuttuja ja turvallisia. Paikkakunnan pieni koko nähtiin kasvattajien näkökulmasta toisaalta hyvänä ja toisaalta huonona asiana.

Avainsanat: varhaiskasvatus, päiväkotinäyttely, laatu, pienryhmä, vuorohoito

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty: School of Health Care and Social Work

Degree programme: Degree Programme in Social Services

Specialisation: Bachelor of Social Services

Authors: Jonna Akseli and Eeva Herrala

Title of thesis: High Quality Early Childhood Education: The Kindergarten Nurmennukka as a Research Subject

Supervisor: Mirva Siltakorpi

Year: 2016

Number of pages: 71

Number of appendices: 2

The purpose of this thesis was to see what kind of early childhood education is provided in Nurmennukka kindergarten in Isojoki. We look into early childhood education through the concept of quality. This thesis is a qualitative research and we collected the data by interviewing nine of the educators in Nurmennukka. The data was analyzed by using content analysis.

Early childhood education means day care, which is practiced in a kindergarten. The objectives of early childhood education are to support parenthood and to promote children's stable learning and growing. Early childhood education and care curriculum determines the actions in a day care. In today's kindergarten, small group activities are a common way to work. It is supposed to increase safety, interaction and complicity. 24-hour kindergarten action demands flexibility from the families, children and educators.

Based on the findings of our research, the educators of Nurmennukka brought up that the kindergarten is a warm, welcoming and safe place. The kindergarten is located in a small countryside town, where everyone knows everyone, which was seen as both a good and a bad thing, according to educators.

Keywords: early childhood education, kindergarten, quality, small group activities, 24-hour kindergarten

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä.....	2
Thesis abstract.....	3
SISÄLTÖ.....	4
1 JOHDANTO	6
2 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	8
2.1 Laadullinen tutkimus	8
2.2 Teemahaastattelu ja tapaustutkimus	9
2.3 Aineiston analysointi	11
2.4 Tutkimuksen eteneminen.....	13
2.5 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus	15
3 PÄIVÄKOTI VARHAISKASVATUKSEN TOTEUTTAJANA.....	17
3.1 Varhaiskasvatus	18
3.2 Varhaiskasvatussuunnitelman merkitys päivähoidossa	20
3.2.1 Lapsen yksilöllinen varhaiskasvatussuunnitelma	20
3.2.2 Nurmennukan varhaiskasvatussuunnitelma	21
3.3 Pienryhmätoiminta päiväkodissa	23
3.4 Vuorohoito	24
4 VARHAISKASVATUKSEN LAATU PÄIVÄKODISSA.....	26
4.1 Turvallinen ja laadukas varhaiskasvatusympäristö.....	27
4.1.1 Psykkinen ja sosiaalinen ympäristö päivähoidossa.....	27
4.1.2 Fyysinen varhaiskasvatusympäristö	28
4.2 Lapsilähtöisyys varhaiskasvatuksessa	30
4.3 Kasvatuskumppanuus tukee vanhemmuutta.....	32
4.4 Toiminnan suunnittelu osana laatua	34
5 TUTKIMUSTULOKSET	36
5.1 Varhaiskasvatus Nurmennukassa	36
5.1.1 Varhaiskasvatusympäristö Nurmennukassa	38
5.1.2 Kasvatuskumppanuus ja lapsilähtöisyys	40
5.1.3 Päiväkotien pienellä paikkakunnalla.....	41

5.2 Varhaiskasvatuksen laatu ja siihen vaikuttavat tekijät Nurmennukan päiväkodissa	43
5.3 Pienryhmätoiminta Nurmennukassa	45
5.4 Vuorohoito Nurmennukassa	49
6 JOHTOPÄÄTÖKSET	53
6.1 Laadukas varhaiskasvatus Nurmennukan päiväkodissa kasvattajien näkökulmasta	53
6.2 Pienryhmätoiminnan asettamat haasteet ja mahdollisuudet kasvattajien näkökulmasta	58
6.3 Vuorohoidon asettamat haasteet sekä mahdollisuudet päivähoidon toteuttamiselle kasvattajien näkökulmasta	60
7 POHDINTA.....	62
LÄHTEET.....	65
LIITTEET	71

1 JOHDANTO

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ovat uudistumassa ja uusi varhaiskasvatustuki on tullut voimaan 1.8.2015. Suunnitelman perusteet tulisi olla valmiina syksyllä 2016 ja luonnos niistä on jo julkaistu. Aiemmin yhtä kasvattajaa kohden on päivähoitossa saanut olla seitsemän yli kolmevuotiasta lasta, mutta leikkauksia tehtäessä suhdeluku on noussut niin, että yhtä kasvattajaa kohden saa olla kahdeksan kolme vuotta täyttäneitä lasta. Mikäli kyseessä taas ovat alle kolmevuotiaat lapset, saa yhtä kasvattajaa kohden olla neljä lasta. Lisäksi subjektiivista päivähoito-oikeutta on kavennettu niin, että lapsi on oikeutettu saamaan päivähoitoa 20 tuntia viikossa, mikäli hänen vanhempansa eivät opiskele tai käy töissä. Mikäli lapsen päivähoiton tarpeelle on kuitenkin jokin perusteltu syy, on hänellä mahdollisuus laajempaan viikkotuntimäärään. Uudistusten käyttöönotto on kuitenkin viimekädessä kuntien päätäntävällän alaista ja useat kunnat ovatkin jättäneet ottamatta käyttöön nämä päivähoiton laatua vähentävät uudistukset. (OAJ [Viitattu 10.10.2016]).

Palveluna päivähoito koskettaa Suomessa Säkkinen ja Kuoppalan (2014, 1-2) mukaan yli 230 000 lasta. Voidaan siis todeta, että päivähoito koskettaa hyvin monia perheitä ja tehdyillä muutoksilla on vaikutusta suureen joukkoon ihmisiä yhä enemmän. Opinnäytetyössämme pyrimme kuvaamaan tarkoin Nurmennukan päiväkodin toimintaa. Työmme on tarkka kuvaus, tapaustutkimus, Isojoella sijaitsevasta päiväkotinä Nurmennukasta. Tutkimuksemme tavoitteena on selvittää, millaista varhaiskasvatusta päiväkotinä Nurmennukassa järjestetään kasvattajien näkökulmasta. Aiheemme on ajankohtainen tehtyjen uudistusten ja valmisteilla olevien uusien varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden vuoksi.

Halu tehdä opinnäytetyö juuri Nurmennukkaan syntyi siitä, että olemme molemmat Isojoelta kotoisin ja kiinnostuneet lasten parissa työskentelystä. Lisäksi molemmilla on halu perehtyä varhaiskasvatukseen toteutukseen perusteellisemmin, sillä molemmilla on kiinnostus päästä tulevaisuudessa työskentelemään varhaiskasvatuksen parissa. Myös kotipaikkakuntamme varhaiskasvatuksen laatu kiinnostaa, joten sitä oli luontaista lähteä tutkimaan. Tutkimuskysymyksiämme muotoilimme useasti ja lopulta ne muodostuivat seuraavasti:

1. Millaista on laadukas varhaiskasvatus Nurmennukan päiväkodissa kasvattajien näkökulmasta?
2. Mitkä ovat pienryhmätoiminnan haasteet ja mahdollisuudet?
3. Mitkä ovat vuorohoidon asettamat haasteet sekä mahdollisuudet päivähoidon toteuttamiselle?

Käytämme työmme tulososiossa termiä pieni paikkakunta. Tällä viitataan Etelä-Pohjanmaalla sijaitsevaan Isojokeen. Isojoki on maakunnan eteläisin kunta ja se sijaitsee aivan Satakunnan rajalla. Vuoden 2015 lopussa kunnassa oli asukkaita hieman alle 2200. Päiväkoti Nurmennukka on paikkakunnan ainoa päiväkotia ja sen kahdessa lapsiryhmässä on yhteensä 42 paikkaa. Ryhmät ovat nimeltään päiväryhmä Velemut ja vuororyhmä Viliperit. Vuorohoitoa on tarjolla arkisin varhaisesta aamusta iltamyöhään saakka, mutta viikonloppuhoito on paikkakunnalla päätynyt vuonna 2014 sen vähäisen tarpeen vuoksi. Päiväkoti on aloittanut toimintansa vuoden 2010 alussa, mitä ennen paikkakunnalla on ollut toiminnassa ryhmäperhepäiväkoteja sekä perhepäivähoitajia. Päiväkoti sijaitsee hyvin keskeisellä paikalla, lähellä koulua ja urheilukenttää sekä aivan keskustan palveluiden tuntumassa. Myös luonto on lähellä päiväkotia. Päiväkoti on kunnan ainoa varhaiskasvatuksen toteutusmuoto, muutaman perhepäivähoitajan lisäksi. (Päivähoitopalvelut [Viitattu 12.9.2016]).

Teoreettiseen viitekehykseen sisältyvät luvut käsittelevät päiväkotia varhaiskasvatuksen toteuttajana sekä laadukasta varhaiskasvatusta. Käsittelemme omina alaluokina myös pienryhmätoimintaa, vuorohoidon toteuttamista sekä varhaiskasvatussuunnitelmien moninaisuutta. Laadukkaaseen varhaiskasvatukseen olemme liittäneet kasvatuskumppanuuden ja lapsilähtöisyyden käsitteet sekä varhaiskasvatusympäristön ja toiminnan suunnittelun. Työmme lopussa, pohdintaosiossa, tuomme esiin omia ajatuksiamme tutkimuksen tekemisestä sekä koko opinnäytetyöstä prosessina sosionomi (AMK) koulutuksessa. Tutkimuksemme on laadullinen tutkimus, jonka aineistonkeruumenetelmänä käytettiin teemahaastattelua. Haastattelut on toteutettu huhti-toukokuussa 2016. Aineisto on analysoitu sisällönanalyysia käyttäen.

2 TUTKIMUKSENTOTEUTUS

Tässä kappaleessa esittelemme tutkimusmenetelmät, joita olemme soveltaneet tämän opinnäytetyön tekemiseen. Oman kappaleen olemme kirjoittaneet myös opinnäytetyömme eri työvaiheista ja etenemisestä. Avaamme laadullisen tutkimuksen käsitettä sekä kuvaamme tarkemmin teemahaastattelua, jota käytimme aineistonkeruumenetelmänä. Tämän jälkeen käsittelemme tutkimuksen eettistä näkökulmaa ja tutkimuksen luotettavuutta. Eettisyyttä olemme peilanneet niin oman työskentelymme, kuin teorian kautta.

2.1 Laadullinen tutkimus

Tämä opinnäytetyö edustaa laadullista tutkimusta, joka on pääosin kokonaisvaltaista tiedon hankkimista. Tämän tyyppiseen tutkimukseen aineisto kootaan todellisissa sekä aidoissa tilanteissa. Tällöin tutkija voi luottaa omiin havaintoihinsa sekä keskusteluihin tutkittaviensa kanssa. Laadullista tutkimusta tehdessä voidaan käyttää erilaisia menetelmiä, kuten teemahaastattelua, osallistuvaa havainnointia ja ryhmähaastatteluja. Näitä näkökulmia suositetaan, koska tällöin tutkittavien ääni sekä näkökulmat pääsevät parhaiten esille. Laadullisessa tutkimuksessa kohdejoukoksi valitaan aina joku tietty joukko, eikä sitä koskaan valita sattumanvaraisesti. Jokaista tapausta käsitellään myös ainutlaatuisena ja tämän seurauksena aineistoa tulkitaan sen mukaisesti. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 164.) Tutkimuksessamme haastateltavat valikoituivat päiväkodin henkilökunnasta, sillä tavoitteenamme oli tutkia heidän näkemyksiään varhaiskasvatuksesta Nurmennukassa.

Puusa & Juuti (2011, 48) toteavat, että laadullisessa tutkimuksessa keskeistä on tutkittavien kokemukset ja tutkimuksen tehtävänä on antaa teoreettisesti tulkinta tutkimuksen kohteesta. Tämän tyyppinen tutkimus keskittyy tarkastelemaan yksittäisiä tapauksia. Heidän mukaansa tutkimuksessa oleellista on osallistuvien henkilöiden näkökulman korostaminen sekä tutkijan vuorovaikutus yksittäisen havainnon kanssa. Tämä näkyy myös meidän tutkimuksessamme, sillä haastatteluissa saimme kasvattajilta henkilökohtaisia näkemyksiä tutkittavasta aiheesta. Näiden varassa olemme muodostaneet tutkimustulokset. Tuomen & Sarajärven (2011, 22)

mukaan tutkimustyyppiltään laadullinen tutkimus on usein empiiristä eli kokemuspäistä. Laadullisessa tutkimuksessa on kyse kerätyn aineiston tarkastelusta sekä tutkimustulosten esittelystä. Useimmiten tutkimuksen raportissa esitetään analyysin tueksi suoria lainauksia alkuperäisistä haastatteluista, kuten tässäkin työssä on tehty.

Opinnäytetyöprosessin alussa meillä oli tietty ennakkoymmärrys päiväkodin toiminnasta, sillä päiväkodin henkilökunta sekä toimintatavat olivat meille ennestään tuttuja. Pyrimme kuitenkin välttämään omien kokemustemme esiintuomista ja vaikutusta lopputulokseen. Kuten Puusa & Juuti (2011, 49) tuovat esiin, laadullista tutkimusta tehdessä voidaan käyttää työhypoteeseja. Nämä edellä mainitut hypoteesit viittaavat esimerkiksi oletuksiin kohdeilmion luonteesta. Tutkimusprosessia aloittaessa tutkijalla on jonkinlainen ennakkoluulo ja ymmärrys aiheesta. Tämä ennakkoymmärrys voi perustua omakohtaiseen tietoon ja kokemukseen tai toisen kautta saatuun tietoon, joka luo tutkijalle ennakkoymmärryksen.

2.2 Teemahaastattelu ja tapaustutkimus

Valitsimme tutkimuksemme haastattelutyyppiä laadulliseen tutkimukseen sopivan teemahaastattelun. Teemahaastattelussa tärkeintä on miettiä etukäteen teemat, joiden pohjalta haastattelussa lähdetään etenemään. Tarkoituksena on saada kustakin teemasta monipuolisia näkemyksiä, esittämällä erisuuntaisia kysymyksiä. Jotta teemahaastattelua olisi suotavaa lähteä tekemään, tulisi haastattelijalla olla haastattelun aiheesta jo jonkinlaista teoriatietoa, jotta hän pystyy tarpeen mukaan käymään keskustelua haastattelutilanteessa. Teemahaastattelut eivät etene aina saman kaavan mukaan, vaan jokainen haastattelu on erilainen. Senpä vuoksi ei ole tärkeää esittää kaikille haastateltaville kysymyksiä samalla tavalla ja samassa järjestyksessä, vaan siten, mikä luonnolliselta haastattelun kulun huomioiden tuntuu. Haastattelutilanteen sitä vaatiessa, saattaa tutkijan tärkeimpänä roolina olla myös pelkästään aktiivinen kuuntelija. (Puusa & Juuti 2011, 81-82.)

Puusa ja Juuti (2011, 82-85) korostaa myös, että haastateltavan ja haastattelijan välisen vuorovaikutuksen toimivuudesta riippuu vahvasti se, puhuvatko he niin sanotusti samaa kieltä, eli ovatko alaan ja kyseisiin teemoihin liittyvät termit ja käsitteet

tuttuja molemmille osapuolille. Tärkeää on myös varmistua siitä, että he tulkitsevat kyseiset käsitteet samoin. Teemahaastattelua pidetäänkin juuri näiden seikkojen vuoksi osittain haastavanakin haastattelumenetelmänä. Mikäli haastattelijan käsitys asiasta x eroaa merkittävästi haastateltavan käsityksestä, tapahtuu haastattelumateriaalin analysoinnissa auttamatta väärinymmärrystä. Teemahaastattelun teemat tulee määritellä sen mukaan, että ne tukevat tutkijaa tutkimuskysymysten selvittämisessä. Haastattelun kautta suoritettu tutkimus tuo ilmi haastateltavan näkemyksiä, kokemuksia ja tuntemuksia tutkittavasta aiheesta. Tutkija tulkitsee näitä keräämiään tuloksia teorian tietoon peilaten. Tutkittavasta aiheesta eli varhaiskasvatuksesta meillä oli jo paljon teorian tietoa, jonka perusteella pystyimme jo haastattelutilanteissa tekemään osittain joitain johtopäätöksiä. Tutkimustulosten peilaaminen teorian tietoon tulee esiin johtopäätökset kappaleessa.

Teemahaastattelun runko ja keskeiset teemat muodostuivat tutkimuskysymystemme pohjalta. Mietimme myös, mitä asioita meidän täytyy selvittää, jotta saamme kattavan kuvan varhaiskasvatuksesta. Kysymysten täytyi lähestyä varhaiskasvatusta monelta eri kannalta, joten tämän vuoksi selvitimme esimerkiksi kasvatuskumppanuuteen ja varhaiskasvatusympäristöön liittyviä asioita. (Liite 1.) Haastatteluiden kestot vaihtelivat vajaasta kymmenestä minuutista, yli puoleen tuntiin. Haastatteluiden pituudet yllättivät meidät, sillä ne jäivät kuitenkin suurimmaksi osaksi melko lyhyiksi. Tämän voidaan ajatella johtuvan siitä, että annoimme etukäteen haastateltaville haastattelujen teemarungon, mikä auttoi heitä valmistautumaan haastattelutilanteeseen. Osa haastateltavista oli selvästi miettinyt teemoja etukäteen, sillä turhia jaaritteluja ei juurikaan esiintynyt. Haastattelutilanteissa keskustelu pysyi aiheessa ja haastateltavat ymmärsivät kysymykset pääasiassa oikein. Kutenkin osaa kysymyksistä jouduimme tarkentamaan haastateltavan pyynnöstä.

Tutkimukseemme voidaan viitata myös tapaustutkimuksena. Se tarkoittaa jotain tiettyä ilmiötä sekä hyvin tarkkaa kuvausta tästä ilmiöstä. Tapaustutkimuksessa tarkoituksena on tutkia jotain tarkasti rajattua aihetta sekä esittää siitä perusteellinen kuvaus. Tutkimukselle ominaista on selvittää jotain, mitä ei vielä ennestään tunneta ja johon kaivataan lisävalaistusta. Miten ja miksi- kysymykset ovat tapaustutkimukselle hyvin ominaisia, sillä sen avulla tutkitaan pitkäaikaisia ilmiöitä. Tutkijan voidaan

ajatella valitsevan metodikseen tapaustutkimuksen, mikäli hän kokee tutkittavan aiheen olevan jollain tavalla tärkeä. Tapaustutkimuksessa perehdytään syihin ja olosuhteisiin, joiden pohjalta kyseinen tapaus on tullut siksi, mitä nyt on. Tapaustutkimuksen tavoitteena on jonkin konkreettisen ja teorialiedon esiintuominen tutkittavasta tapauksesta. (Laine, Bamberg & Jokinen 2007, 9-11.)

2.3 Aineiston analysointi

Tuomen ja Sarajärven (2009, 106-108) mukaan sisällönanalyysiä voidaan kuvailla aineistolähtöiseksi, teorialähtöiseksi ja teoriaohjaavaksi. Heidän mukaansa sisällönanalyysin tarkoituksena on järjestää kerätty tutkimusmateriaali tiiviiksi ja selkeäksi tekstiksi. Tällöin pitää kuitenkin huomioida, ettei tekstin sisältö muutu. Jotta tutkimuksessa voidaan tehdä luotettavia johtopäätöksiä, täytyy aineisto käydä läpi sisällönanalyysin mukaisesti. Sisällönanalyysin yhteydessä voidaan puhua myös sisällön erittelystä. Nämä eivät tarkoita samaa, kuten joissain yhteyksissä väitetään. Sisällön erittelystä aineisto muunnetaan määrälliseen muotoon, tutkimustuloksia esittelemään. Sisällönanalyysissä taas on tarkoitus esittää saadut tutkimustulokset sanallisessa muodossa selittäen. Analyysissä olemme käyttäneet aineistolähtöistä menetelmää merkitsemällä ensin samaa tarkoittavat asiat ja erittelemällä ne omien otsikoidensa alle. Näiden joukosta poistimme tutkimuksemme kannalta epäolennaiset asiat sekä pystyimme löytämään työmme kannalta tärkeät käsitteet. Teoreettisen viitekehyksen kokosimme vastaamaan tutkimustulostemme sisältöä.

Laadullisen analyysin vaiheista erottuu omikseen selvästi kaksi oleellisinta, jotka ovat kerätystä aineistosta tehtyjen havaintojen pelkistäminen sekä (tutkimus)arvoituksen ratkaiseminen. Arvoituksen ratkaisemisella tarkoitetaan tulosten tulkintaa. Havaintojen pelkistämässä on tärkeää löytää aineistosta ne asiat, jotka ovat tutkimuksen kannalta olennaisia. Näin aineisto tiivistyy pelkistetympään muotoon. Käytännössä kuitenkin nämä kaksi kietoutuvat analyysin teossa toisiinsa. (Alasuutari 2011, 39-44.) Haastattelutilanteissa äänitimme haastattelut nauhurille, joten aineiston analyysi alkoi jo haastatteluita tehdessä.

Litteroinnilla tarkoitetaan puheen muuntamista tekstiksi. Mikäli haastattelussa halutaan keskittyä asiasisältöön, ei ole tarpeellista välttämättä litteroida tekstiä sanasta

sanaan. Litteroinnissa tulee huomioida myös haastattelijan tarkentavat kysymykset, sillä ne saattavat vaikuttaa haastateltavan vastauksiin. Mikäli tutkitaan esimerkiksi haastateltavien välisiä vuorovaikutussuhteita, tulee litteroinnissa kirjata hyvin tarkkaan äänen painotukset, tauot sekä äänensävyt. Kuten laadullisessa tutkimuksessa usein on tapana, voi litteroitua materiaalia käyttää aineiston analyysiin. Tämä on yleensä helpompaa, kuin nauhoitetun puheen analysoiminen. Litteroinnissa on kuitenkin vaarana se, että sanaton viestintä jää tulkitsematta ja huomioimatta analyysissä. Nauru, kehonkieli sekä ilmeet kertovat myös omaa tarinaansa. (Ruusuvuori 2010, 424-427.)

Aineiston analysointia on tapahtunut aina haastattelujen tekemisestä tutkimustulosten kirjoittamiseen saakka. Litteroimme keräämämme aineiston sanasta sanaan omiksi tiedostoikseen. Lisäsimme litterointitekstimme joukkoon haastattelutilanteissa esiintyneitä eleitä esimerkiksi naurua ja käsimerkkejä. Litterointiprosessin jälkeen luimme jokaisen haastattelun ja tulostimme ne paperisiksi versioiksi. Tämän jälkeen jaoimme haastattelut teemoihin, joiksi muodostuivat varhaiskasvatus Nurmennukassa, varhaiskasvatuksen laatu Nurmennukassa, varhaiskasvatusympäristö, pienryhmäpedagogiikka, vuorohoito sekä pienen paikkakunnan päiväkoti. Nämä muodostuivat suoraan luomastamme teemahaastattelurungosta, mikä on yksi teemoittelun menetelmä.

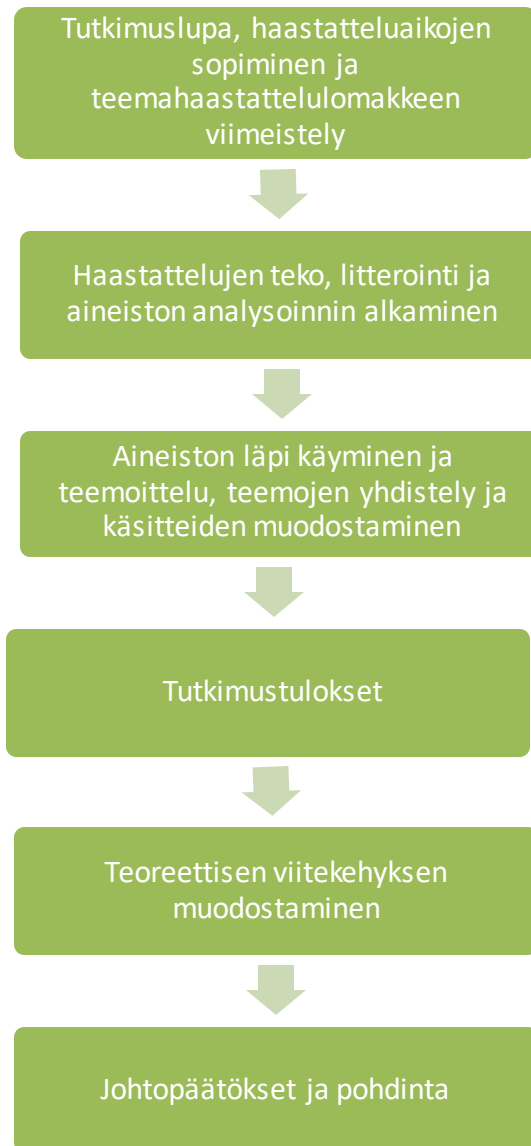
Tämän jälkeen erottelimme teemoja värikoodeittain litterointimateriaalista. Kuhunkin teemaan liittyvät asiat merkittiin tekstistä omalla värillään ja lopulta saman teeman alaiset tekstit yhdistettiin samalle tiedostolle. Kokosimme tiedostoihin teemaan liittyvät asiat pelkistettyinä ilmauksina. Näin pystyimme parhaiten hahmottamaan tutkimustuloksia jäsenneilynä kokonaisuutena. Suoria lainauksia, joita tiesimme haluavamme käyttää tutkimustulosten esittelyä tukemaan, lisäsimme jo teemoitteluvaiheessa pelkistettyjen ilmauksien joukkoon. Meille parhaaksi tavaksi työskennellä havaitsimme sen, että toinen kävi läpi haastatteluja ja luetteli kulloisenkin teeman alle kuuluvia ilmaisuja. Toinen taas kirjoitti samalla koneella ylös näitä asioita. Jo haastatteluja tehdessämme pystyimme hahmottamaan tulevassa analyysissä esiin nousevia asioita, sillä monessa haastattelussa mielipiteet asioista olivat hyvin samansuuntaisia. Tämä puolestaan lisäsi mielestämme tutkimustulosten luotettavuutta.

Aineistoa läpi käydessä tuli olla hyvin tarkkana, sillä vastauksia kuhunkin teemaan saattoi löytyä haastattelun eri vaiheista, eikä vain siitä kohtaa, jossa aiheesta oli kysytty. Moni haastateltavista oli palannut myöhemmin haastattelussa jo aiemmin esitettyyn kysymykseen. Käytyämme tutkimusaineistoa läpi yhä uudestaan ja uudestaan, joukosta erottuivat selvästi myös ne asiat, jotka eivät olleet tutkimuksemme kannalta merkityksellisiä. Pystyimme mielestämme löytämään aineistosta toisaalta myös tärkeitä asiat. Listasimme samaan teemaan liittyvät asiat pelkistettyinä ilmauksina omiksi tiedostoiksi, joista pystyimme helposti tekemään havaintoja sekä yleistyksiä. Aineistoa läpi käydessämme löysimme tekstistä hyviä lainauksia, joilla pystyimme havainnollistamaan esittämiämme tuloksia. Tutkimustulokset kirjoitimme auki yksi teema kerrallaan lisäten suoria lainauksia elävöittämään tekstiä.

2.4 Tutkimuksen eteneminen

Ajatus opinnäytetyön tekemisestä Nurmennukkaan syntyi jo syksyllä 2015, kun toteutimme projektiharjoittelua samaiseen päiväkotiin. Huomasimme yhteistyön päiväkodin kanssa olevan sujuvaa sekä halusimme perehtyä kyseisen päiväkodin toimintaan syvällisemmin. Opinnäytetyön aihe muotoutui vuoden vaihteessa. Opinnäytetyön tavoitteena oli tuottaa tiivis kuvaus päiväkotin toiminnasta. Luvan opinnäytetyön tekemiseen saimme päiväkodin johtajalta tammikuussa 2016. Tällöin sovimme myös siitä, että saamme käyttää päiväkodin nimeä opinnäytetyössämme. Kartoitimme helmikuussa 2016 päiväkodilla haastatteluihin osallistuvia kasvattajia ja kysyimme heiltä suullisesti luvan haastatteluun. Kysyimme yhteensä 11 kasvattajalta, joista yhdeksän halusi osallistua. Kaikki haastatteluihin lupautuneet saatiin haastateltua huhti-toukokuun aikana keväällä 2016.

Teemahaastattelun tekemiseen meillä oli jo alusta alkaen tärkeitä ominaisuuksia, sillä tutkittava organisaatio oli meille ennestään tuttu, samaten kasvattajien työnkuvat. Päädyimme tekemään teemahaastattelut yksilöhaastatteluina, sillä olimme Nurmennukan kasvattajille jo ennestään tuttuja ja oletimme näin keskustelun olevan luontevaa ja luottamuksenomaista. Seuraavassa kuviossa on havainnollistettu, miten opinnäytetyöprosessimme on edennyt.

Kuvio 1. Opinnäytetyöprosessi

Haastatteluja aloittaessamme suunnittelimme ensin meille sopivat haastattelupäivät. Veimme päiväkodille ilmoittautumislomakkeet (Liite 2), joihin olimme määritelleet haastatteluajat ja näin jokainen haastateltava sai varata itselle sopivan ajankohdan haastatteluun. Haastatteluja tehtiin kolmena eri päivänä huhti-toukokuussa 2016. Jokaiseen haastatteluun oli varattu aikaa 45 minuuttia. Haastattelut suoritettiin päiväkotinä Nurmennukan henkilökunnan kahvihuoneessa. Ajattelimme tämän olevan sopivan rauhallinen paikka haastattelujen toteuttamiseen. Joitain nauhoituksia kuunnellessamme huomasimme kuitenkin, että taustalta kuului jonkin verran melua lasten ollessa ruokailemassa viereisessä ruokasalissa. Koemme kuitenkin, että saimme selvää nauhoituksista ja näin pystyimme litteroimaan oikean tekstin.

2.5 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Tutkimusetiikka voidaan määritellä kahdella tavalla ja se käsittelee kahta ongelmaa. Tutkimusetiikassa kyse on tutkimuksen päämääriin liittyvästä moraalista ja siitä, millaisilla keinoilla tavoitteita pyritään saavuttamaan. Tutkimusetiikassa pohditaan myös sitä, miten moraalit voidaan ylläpitää tai miten niitä pitäisi ylläpitää. (Mäkinen 2006, 10.) Tutkimusetiikan perusteisiin kuuluu, että tutkittavilla on oikeus säilyä anonyymeinä valmiissa tutkimuksessa. Anonymiteetin säilyttämisellä on paljon etuja tutkijankin kannalta. Tällöin tutkittavien henkilöiden anonyymiys lisää vapautta tutkijallakin, sillä hänen on helpompi käsitellä arkojakin asioita tutkimuksessaan, kun henkilöitä suojaa anonymiteetti. Henkilöllisyyden salaamisella saadaan usein haastateltavat rohkaistumaan puhumaan rehellisesti sekä suoraan. Tämä puolestaan helpottaa tutkimuksen luotettavien tietojen keräämistä. (Mäkinen 2006, 114-115.)

Tutkimustoiminnassa pyritään aina välttämään virheitä, joten yksittäisessä tutkimuksessa täytyy arvioida tutkimuksen luotettavuutta. Kun arvioidaan tutkimuksen luotettavuutta, voidaan siinä käyttää useita erilaisia mittaus- ja tutkimustapoja. Yleensä luotettavuutta tarkastellaan validiteetin tai reliabiliteetin käsittein. Tällöin validiteetilla tarkoitetaan tutkimuksen kykyä tutkia sitä, mitä on luvattu ja reliabiliteetillä puolestaan tarkoitetaan tutkimustulosten toistettavuutta. Laadullisessa tutkimuksessa kuitenkin näiden käsitteiden käyttöä on kritisoitu, sillä ne ovat syntyneet määrällisen tutkimuksen piirissä. Näiden käsitteiden käyttöä laadullisessa tutkimuksessa pyritään siis välttämään. (Tuomi & Sarajärvi 2011, 136.)

Vaikka tutkimuskysymyksiä olikin useampi ja keräämämme tutkimusaineisto sisälsi tietoa hyvin laaja-alaisesti, pystyimme keräämään tutkimuksemme kannalta olennaiset tiedot. Koska kyseessä on tapaustutkimus, eli olemme tutkineet vain yhden päiväkodin sisällä tapahtuvaa varhaiskasvatusta, saamiamme tuloksia ei voida yleistää laajempaan kontekstiin. Lisäksi tutkimuksemme tulee huomioida se, että tutkimustulokset perustuvat kevään 2016 sen hetkiseen tilanteeseen. Tulokset voisivat siis olla täysin erilaiset, mikäli sama tutkimus tehtäisiin samoissa puitteissa toisena ajankohtana. Pohdimme ennen tutkimuksen aloittamista sitä, voimmeko käyttää päiväkodin nimeä työssämme vai viittaammeko vain eteläpohjalaiseen päiväkotiin. Saimme päiväkodin johtajalta luvan käyttää päiväkodin nimeä työssämme, kerrottuamme hänelle työmme luonteesta sekä tarkoituksesta.

Tutkimusetiikka on korostunut koko tekemisen ajan, eikä pelkästään haastatteluvaiheessa. Tähän liittyy muun muassa lähdeviitteiden merkitseminen oikein. Lähdekriittisyys tulee myös huomioida erittäin tarkasti valittaessa lähdemateriaaleja, sillä niiden tulee olla luotettavia. Mahdollisuuksien mukaan olisi hyvä käyttää tuoreita lähteitä, mutta meidän tapauksessamme olemme joutuneet käyttämään myös vanhempia lähdemateriaaleja huonon saatavuuden vuoksi. Emme kuitenkaan koe, että tämä vaikuttaisi työmme laatuun, sillä monissa asioissa teoriatieto pysyy samana vuodesta toiseen. Tutkimuskysymysten asetelussa on huomioitu tutkimuksen eettiset periaatteet. Määrittelimme kysymykset siten, etteivät ne olleet liian henkilökohtaisia tai johdattaneet vastaajaa tiettyyn lopputulokseen.

Haastattelutilanteissa huomioimme eettisyyden siten, että haastateltaville kerrottiin haastattelun nauhoittamisesta. Lisäksi kerroimme hävittävämmä materiaalin asianmukaisesti tutkimuksen valmistuttua, eivätkä haastattelumateriaalit tule muiden, kuin meidän käyttöömme. Haastattelut toteutettiin suljetussa tilassa, johon ulkopuoliset eivät sillä hetkellä päässeet, eikä haastateltavien vastauksia voinut kuulla meidän lisäksi kukaan muu. Tutkimuksessamme haastatteluihin osallistuminen oli vapaaehtoista ja kerroimme jokaiselle haastateltavalle, mitä tutkimuksella tavoittelemme ja mikä oli heidän roolinsa tutkimuksen toteutuksessa. Äänitimme jokaisen haastattelun sanelukoneelle. Osan haastatteluista litteroimme heti haastattelun jälkeen yhdessä, mutta suurin osa litteroitiin kahden viikon sisällä haastattelutilanteesta. Jaoimme haastattelut siten, että molemmille tuli yhtä paljon litteroitavaa. Litteroituamme äänitteet poistimme ne välittömästi sanelukoneelta.

Litterointimateriaalia kertyi yhteensä 42 sivua. Litterointimateriaalit hävitimme asianmukaisesti työmme valmistuttua. Litteroidessamme äänitteitä, poistimme viittaukset henkilöihin sekä paikkoihin. Anonymiteetin otimme huomioon koko tutkimusprosessin ajan, eikä täten yksittäisen henkilön mielipiteitä ole erotettavissa tekstistä. Erityistä huomiota jouduimme kiinnittämään tutkimuksemme tunnistettavuuteen liittyviin asioihin, sillä tutkimus toteutettiin pienellä paikkakunnalla pienessä työyhteisössä. Tällöin uhkana on se, että tekstistä voidaan arvata, kuka on sanonut mitäkin. Tämän vuoksi poistimme lainausten perästä haastattelujen numeroinnin.

3 PÄIVÄKOTIVARHAISKASVATUKSENTOTEUTTAJANA

Päivähoitoa määrittävät monet eri lait sekä asetukset. Näistä ehkäpä tärkein on varhaiskasvatuslaki. Varhaiskasvatuslakia uudistetaan parasta aikaa ja uudistus tapahtuu vaiheittain. Ensimmäinen vaihe astui voimaan 1.8.2015, jolloin muun muassa lasten päivähoidosta annetun lain nimeksi muuttui varhaiskasvatuslaki. Lain hyväksymisen yhteydessä eduskunta päätti myös, että hallitus seuraa uuden varhaiskasvatuslain kokonaisvaikutuksia laatuun ja ryhmäkokoihin. Laissa kerrotaan myös se, että varhaiskasvatus korvaa käsitteen päivähoito. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2015.)

Varhaiskasvatuslaissa säädetään muun muassa lapsen oikeudesta varhaiskasvatukseen. Varhaiskasvatuslakia sovelletaan kunnan, kuntayhtymän ja muiden palvelujen tuottajien järjestämässä varhaiskasvatuksessa, jota järjestetään päiväkodissa, perhepäivähoidossa tai muuna varhaiskasvatuksena kuten leikkitoimintana. (L19.1.1973/36.) Subjektiivinen oikeus varhaiskasvatukseen on lapselle kuuluva oikeus, jolla tarkoitetaan lapsen suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatuksen, opetuksen sekä hoidon kokonaisuutta. Laissa painotetaan lapsen etua toiminnan järjestämisessä, jolloin lapsen osallisuutta vahvistetaan. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2015.)

Varhaiskasvatuksen kentällä näkyy selvästi yhteiskunnassa tapahtuvat rakenteelliset, kulttuuriset sekä taloudelliset muutokset ja niiden vaikutukset perheiden elämään. Maailmanlaajuisesti ajatellaan keskeisiä muutoksia ovat globalisaatio sekä väestönmuutokset. Tieteen sekä teknologian kehitys luovat aivan uusia mahdollisuuksia myös varhaiskasvatukseen. Suomalaisessa yhteiskunnassa muutoksia tapahtuu erityisesti väestönrakenteissa, globalisaation kautta sekä kansalaisten liikkuvuudessa. Suomessa väestönkasvu on hidasta ja ikääntyneiden osuus väestöstä kasvaa jatkuvasti ja samalla lasten sekä nuorten ikäluokat pienenevät. Alierakenne muuttuu ja yhä enemmän väestöä muuttaa aluekeskuksiin ja harvaan asuttu maaseutu tyhjenee vähitellen. Tällöin lasten määrä muuttovoittokunnissa kasvaa ja tämä puolestaan vaikuttaa palveluiden tarjontaan. Nopeasti lisääntyvä maahan-

muutto vaikuttaa myös väestörakenteeseen, mikä muokkaa yhteiskuntaa yhä monikulttuurisemmaksi. Monikulttuurisuus näkyy yhä enemmän myös varhaiskasvatuksen piirissä. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2008, 29)

3.1 Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan pienten lasten elämänpiirissä tapahtuvaa kasvatuksellista vuorovaikutusta, jonka tavoitteena on edistää lasten oppimista, kasvua sekä kehitystä tasapainoisesti. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 11.) Hujalan, Puroilan, Parrilan ja Nivalan (2007, 11) mukaan varhaiskasvatuksessa hoiva ja oppimisen tukeminen on liitetty toisiinsa. Sen päämääränä on vahvistaa lapsen oppimaan oppimista sekä hänen kasvuaan ja kehitystään.

Yhteiskunnan organisoima varhaiskasvatus rakentuu hoidon, kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuuksista. Varhaiskasvatus on suunnitelmallista ja tavoitteellista vuorovaikutusta sekä toimintaa, jossa lapsen omalla leikillä on suuri merkitys. Lähtökohtana on kokonaisvaltainen näkemys lapsen kasvusta, kehityksestä sekä oppimisesta. Tämä perustuu kasvatustieteelliseen, varhaiskasvatukselliseen sekä monitieteiseen tietoon ja tutkimukseen, sekä pedagogisten menetelmien hallintaan. Varhaiskasvatusta järjestetään varhaiskasvatuspalveluissa, joista yleisimpiä ovat päiväkotitoiminta, perhepäivähoito sekä erilainen avoin toiminta. Näitä palveluja tuottavat kunnat, järjestöt sekä yksityiset palveluntuottajat, mutta myös seurakunnat. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 11.)

Järvisen, Laineen ja Hellman-Suomisen (2009, 89) mukaan Suomessa jokaisella alle kouluikäisellä lapsella on oikeus vanhempainrahakauden jälkeen kunnan järjestämään päivähoitoon. Päivähoidon järjestäminen lasten vanhempien tarpeiden mukaisesti on yksi kunnan tärkeistä perustehtävistä. Päivähoitoa annetaan lapsille päiväkotihoidona, perhepäivähoitona, leikkitoimintana tai muuna päivähoitotoimintana. Päivähoidosta peritään myös maksu, joka määräytyy perheen koosta, taloudellisista tuloista sekä lapsen hoitoajasta riippuen. (Ikola-Norrbacka 2004, 23.) Järvinen ym. (2009, 89) puolestaan esittävät, että päivähoito on osa sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmää, jota yhteiskunta tarjoaa lapsiperheille. Päivähoidon tavoitteena

on tukea vanhempia heidän tekemässään kasvatustyössä ja yhdessä edistää lapsen persoonallista ja tasapainoista kehitystä. Päivähoidon tulisi tarjota lapselle turvalliset sekä jatkuvat ihmissuhteet. Sen täytyy tarjota myös hyvä kasvuympäristö ja lapsen kehitystä monipuolisesti tukevaa toimintaa. Lisäksi päivähoidon tulisi edistää lapsen fyysistä, sosiaalista ja tunne-elämän kehitystä.

Kun lapsi aloittaa päivähoidon, se synnyttää vanhemmissa sekä päivähoidon henkilökunnassa paljon ajatuksia sekä mielikuvia. Ajatuksiin liittyy paljon huolta, levottomuutta, syyllisyyttä, luottamusta, innostusta sekä uuden odotusta. Päivähoidon aloitus merkitsee perheelle aina monen tasoista arkisen elämän muutosta. Tärkeimpiä muutoksia tapahtuu lapsen ihmissuhteissa, päivän kulussa ja toimintakulttuureissa sekä ympäristössä. Usein puhutaan siitä, vaarantaako päivähoito lapsen kehitystä. Silloin, kun päivähoito on hyvin järjestetty ja aikuiset vastaavat lapsen tarpeisiin, eivätkä hoitopäivät veny liian pitkiksi, voidaan todeta, ettei päivähoito vahingoita lapsen kehitystä. Kokemukset päivähoidosta muodostuvat ihmisten kohtaamisissa, keskinäisessä vuorovaikutuksessa, ymmärtämisessä sekä vuoropuhelussa. Päivähoidon ympäristö on tärkeä toiminnan lähtökohta, mutta siihen osallistuvien ihmisten välinen vuorovaikutus luo päivähoidolle todellisuuden. (Siren-Tiusanen 2001, 37-42)

Tiusasen (2008, 79) mukaan päivähoidon jokapäiväisiin tilanteisiin kuuluvat muun muassa pukeminen, riisuminen, wc-käynnit, ruokailu, lepoaika, uni sekä ulkoilu ja liikunta. Jokaisella lapsella tulisi olla riittävästi aikaa näiden toimintojen suorittamiseen. Mitä pienempi lapsi on, sitä enemmän aikaa nämä toiminnot vievät. Lasten omatoimisuuteen ohjaaminen vaatii aikuiselta kärsivällisyyttä. Sosiaali- ja terveysministeriö (2008, 32) esittää, että laadukkaassa varhaiskasvatuksessa lapsilla tulisi olla aikaa ja tilaa omalle ajattelulle sekä luovuudelle. Leikin ja mielikuvituksen merkitys korostuu laadukkaassa varhaiskasvatuksessa. Spontaanit ja lapsikeskeiset oppimistilanteet ovat lasten oppimiselle luontaisia ja ne tukevat varhaista oppimista sekä kehittävät lapsen itsetuntoa myönteisesti. Lasten omaa osallisuutta toiminnan suunnittelussa olisi tärkeä tukea, mutta se ei kuitenkaan sulje pois ohjauksen merkitystä lapsen oppimisessa. Hyvä ja laadukas varhaiskasvatus tukee lapsen kasvua yhteisvastuuseen sekä rauhaan. Varhaiskasvatuksessa tulisi soveltaa pedagogisia käytäntöjä, joissa lasten ja lapsiryhmän erityispiirteet otetaan huomioon.

3.2 Varhaiskasvatussuunnitelman merkitys päivähoitossa

Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisun (2002, 7) mukaan Suomen valtioneuvosto on ohjesäännön nojalla antanut 28.2.2002 periaatepäätöksen varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista Suomessa. Tämä periaatepäätös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista sisältää julkisen varhaiskasvatuksen keskeisen sisällön sekä kehittämisen painopisteet. Periaatepäätöksen tavoitteena on edistää varhaiskasvatuksen yhtenäistä toteuttamista koko Suomessa sekä varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja perusopetuksen muodostumista yhtenäiseksi kokonaisuudeksi. Kronqvist (2016, 29) toteaa, että varhaiskasvatussuunnitelman tarkoitus on opastaa lapsiryhmän toiminnan suunnittelua, keskinäistä vuorovaikutusta lapsen ja kasvattajan välillä sekä vanhempien kanssa tehtävää yhteistyötä. Edellä mainitut asiat ovat pedagogisen työn keskeisiä elementtejä, joten tällöin varhaiskasvatussuunnitelmalla on mittava merkitys lapsen kasvuun sekä kehitykseen.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2005, 12) kerrotaan, että suomalaisessa varhaiskasvatuksessa arvopohjana ovat olennaiset kansainväliset sopimukset, säädökset sekä muut asiakirjat, jotka määrittelevät lapsen oikeuksia. Yhdistyneet kansakunnat ovat julistaneet lasten oikeuksien julistuksen, joka löytyy LOS-artiklasta. Tämä julistus on hyväksytty YK:n yleiskokouksessa 20.11.1989. Julistuksesta käy ilmi, mitä oikeuksia kaikilla lapsilla tulisi olla huolimatta tämän ihonväristä, sukupuolesta, kielestä, poliittisista mielipiteistä, uskonnostaan, kansallisuudesta, etnisestä tai sosiaalisesta alkuperästä, varallisuudesta, vammaisuudesta tai syntyperästä. Tätä julistusta käytetään valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman arvopohjana. Julistuksen mukaan lapsen hyvinvointia edistetään ja varmistetaan luomalla sellainen ympäristö ja maailma lapselle, jossa hän saa parhaat mahdolliset lähtökohdat elämälleen. (Kaskela & Kronqvist 2007, 10).

3.2.1 Lapsen yksilöllinen varhaiskasvatussuunnitelma

Päiväkodissa tai perhepäivähoitossa olevalle lapselle tulee laatia henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma, josta tulee näkyä päämäärät lapsen kasvatuksen, opetuksen ja hoidon toteuttamiseksi. Suunnitelmaan kirjataan tavoitteet lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia tukevalla tavalla sekä toimenpiteet, joiden avulla

tavoitteisiin päästään. Erityisen tuen tarpeet sekä tarvittavat tukitoimenpiteet kirjataan myös suunnitelmaan. Varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan yhteistyössä päiväkodin henkilöstön sekä lasten vanhempien tai muiden huoltajien kanssa. Päiväkodissa suunnitelman laatimisesta on vastuussa lastentarhanopettajan kelpoisuuden omaava henkilö. Lapsen ääni täytyy myös näkyä varhaiskasvatussuunnitelmassa. (L19.1.1973/36.) Kaskelan ja Kronqvistin (2007,11) mukaan lapsen henkilökohtaisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa otetaan huomioon perheen erilaiset tilanteet, tunteet ja odotukset. Suunnitelmaa ohjaavat periaatteet, joiden mukaan lapsen yksilöllisyyttä, taitoja, valmiuksia sekä osaamisalueita huomioidaan, havainnoidaan ja arvioidaan.

Lapsen yksilöllisessä varhaiskasvatussuunnitelmassa otetaan huomioon lapsen kokonaiskehitys. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman toteutumista seurataan ja arvioidaan säännöllisesti henkilöstön kesken, mutta myös vanhemmat osallistuvat arviointiin. Suunnitelmaa tehdessä otetaan huomioon lapsen kokemukset, sen hetken tarpeet ja tulevaisuuden näkymät, lapsen mielenkiinnon kohteet, vahvuudet sekä lapsen yksilölliset tuen ja ohjauksen tarpeet. Vanhempien kanssa käydään säännöllisin väliajoin keskusteluja, joissa käydään läpi lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa. Näissä keskusteluissa kiinnitetään erityistä huomiota lapsen kehitystä vahvistaviin myönteisiin puoliin. Jos ongelmia tai huolenaiheita esiintyy, tuodaan ne ilmi konkreettisina ja niihin haetaan ratkaisuja yhdessä vanhempien kanssa. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 32–33.)

3.2.2 Nurmennukan varhaiskasvatussuunnitelma

Nurmennukan päiväkoti on 42-paikkainen ja päiväkodissa lapset on jaettu kahdelle puolelle; päiväryhmä Velemuissa sekä vuorohoitoryhmä Vilipereissä on molemmissa 21 paikkaa. Päiväkoti tarjoaa perheille kokopäivähoitoa, osapäivähoitoa sekä vuorohoitoa 0-6- vuotiaille lapsille. Viikonloppuhoito päättyi elokuussa 2014 kunnanhallituksen päätöksellä. Esikoulu kunnassa järjestetään koulun tiloissa, jossa toimii oma opettajansa. Esikoulupäivän jälkeen lapsilla on mahdollisuus mennä koulun iltapäiväkerhoon, jos perheellä on siihen tarvetta. Henkilökuntaan kuuluu päiväkodin

johtaja, kaksi lastentarhanopettajaa, viisi lähihoitajaa, päivähoidon avustaja, ravitsemustyöntekijä sekä henkilökohtaisia avustajia tarpeen mukaan. Aamupala valmistetaan päiväkodilla itse, mutta pääruoka valmistetaan keskuskeittiöllä ja toimitetaan päiväkodille päivittäin. (Päiväkoti Nurmennukan vasu 2011, 4-5).

Päiväkodin toimintaperiaate on, että kaikki toiminta lähtee lapsen hyvinvoinnista. Lapselle pyritään luomaan turvallinen sekä kiireetön ympäristö. Jokaiselle lapselle tarjotaan mahdollisuus ikätasoa vastaavaan virikkeelliseen toimintaan. Leikin, vuorovaikutuksen ja perheiden kanssa tehtävän yhteistyön merkitystä korostetaan päiväkodissa. Toiminnan lähtökohdan keskeinen lähtökohta onkin kasvatuskumppanuus. Varhaiskasvatussuunnitelma on laadittu yhdessä vanhempien kanssa ja suunnitelmaan onkin kirjattu myös vanhemmille tärkeitä asioita. Tärkeää on, ettei lapsen hoitopäivä olisi ”suorittamista”, vaan lapselle tarjottaisiin mielekästä toimintaa leikin sekä ohjatun toiminnan muodossa. Myös aito vuorovaikutus lapsiin ja aikuisiin on tärkeää. Päiväkodin tavoitteena onkin luoda lapselle hyvä päivä tänään. Kasvattajilta vaaditaan osaamisen lisäksi aitoa kiinnostusta ja myönteistä suhtautumista työhönsä. (Päiväkoti Nurmennukan vasu 2011, 6.)

Nurmennukan päiväkodin päiväjärjestys luo puitteet arjen sujumiselle ja luo turvallisuutta jokaisen lapsen hoitopäivään. Päiväjärjestys on vuorohoitoryhmässä erilainen kuin päiväryhmässä, mutta suunnilleen päiväjärjestyksen sisältö on molemmissa ryhmissä samanlainen. Suurin poikkeavuus on se, että vuoropuolella ei toteuteta pienryhmäpedagogiikkaa. (Päiväkoti Nurmennukan vasu 2011, 7.) Omahoitajuus on keskeinen työmenetelmä Nurmennukan toiminnassa. Omahoitajuus perustuu kiintymyssuhteen merkityksestä lapsen kehitykselle ja oppimiselle. Lapsen yksilöllinen huomioiminen on tärkeä osa Nurmennukan varhaiskasvatusta ja tavoitteena on kohdata temperamentiltaan erilaiset lapset yksilöllisesti. Lapset kokevat omahoitajan turvallisena aikuisena, joka luo vahvimman vuorovaikutussuhteen lapseen ja hänen perheeseensä. Omahoitajuus tuo kasvattajien työhön syvyyttä, mikä mahdollistaa lapsen huomioimisen kokonaisvaltaisesti. (Päiväkoti Nurmennukan vasu 2011, 10.)

3.3 Pienryhmätoiminta päiväkodissa

Järvinen ja Mikkola (2015, 41-42) esittävät, että pienryhmätoiminta on osa tämän päivän varhaiskasvatusta ja kokemukset siitä ovat pääasiassa myönteisiä, niin kasvattajien kuin lastenkin puolelta. Pienryhmätoiminta lisää turvallisuutta, lasten osallisuutta, yhteisöllisyyttä sekä vuorovaikutusta. Pienryhmät voidaan jakaa yli ja alle kolmevuotiaisiin lapsiin ja kummankin ryhmän suunnittelussa tulee huomioida omat seikkansa. Alle kolmevuotiaat lapset vaativat pysyvän ryhmärakenteen sekä pitkäkestoisen suhteen turvalliseen aikuiseen. Yli kolmevuotiaat kaipaavat taas pienryhmäänsä enemmän leikkiä ja ikätovereita, kuin pysyvää aikuista. Lisäksi pienryhmät voidaan muodostaa myös sisarusryhmiksi, jolloin lasten ikä vaihtelee ryhmän sisällä.

Pienessä ryhmässä toimiminen mahdollistaa lapsille paremmat mahdollisuudet tulla kuulluksi, hallita omaa toimintaansa ja olla oma itsensä, kuin taas suuremmassa ryhmässä. Toisaalta taas lapsen on opittava toimimaan myös suuressa ryhmässä, sillä sekin on osa päiväkodin arkea. Viimeistään koulumaailmaan astuessa lapsen on sopeuduttava myös suurempaan ryhmään. Pienryhmässä aikuisen on mahdollista saada sellainen tunne, että on todella kohdannut lapsen aidosti. Lisäksi pienryhmä edistää sekä lapsen, että kasvattajan hyvinvointia ja jaksamista. (Mikkola & Nivalainen 2009, 33-34.) Keltinkangas-Järvinen (2012, 162) toteaa, että ryhmässä lapset opettavat toinen toisilleen vuorovaikutusta, sillä ryhmän sisällä tapahtuu sovittelevaa, neuvottelua sekä yhteisten sääntöjen harjoittelua.

Mikkola ja Nivalainen (2009, 34) mainitsevat lapselle olevan tärkeää, että pienryhmästä vastaa aina tuttu ja turvallinen omahoitaja, johon hän voi luottaa. Päivähoidon aloituksen yhteydessä on erittäin tärkeää, että omahoitaja tukee lasta, jotta tämä pääsee osaksi pienryhmää. Kun kasvattajan vastuulla on vain oman pienryhmänsä oppiminen, on hänen mahdollista turvata jokaiselle lapselle yksilöllisen tuen saaminen. Lisäksi kirjottajat tuovat esiin, että lapsen kannalta on hyvin tarpeellista pienryhmän koostumuksen pysyminen samana koko toimintakauden. Omahoitajan lisäksi samojen lasten pysyminen pienryhmässä mahdollistavat turvallisuuden tunteen syntyminen. Pienryhmässä lasten kesken tapahtuu parhaimmillaan ryhmäytymistä, mikä taas helpottaa suurempaankin ryhmään sopeutumista. Kalliala (2012, 161) korostaa puolestaan pienryhmien epätasa-arvoista asemaa, sillä ryhmien

omahoitajien koulutus ja osaaminen vaihtelevat. Ryhmän kasvattaja saattaa olla lastentarhanopettaja tai lähihoitaja, joiden osaaminen on hyvinkin erilaista. Hänen mukaansa pysyvät pienryhmät eivät vaadi pysyviä kasvattajia, sillä tärkeämpää on kierrättää osaavia kasvattajia pienryhmästä toiseen.

Päiväkodin arjessa lähes päivittäin läsnä oleva kiire aiheuttaa usein sen, että etenkin pienryhmätoiminnan järjestämisestä karsitaan. Mikäli päiväkodissa kärsitään jatkuvasta resurssipulasta, jää toiminnan säännöllisyys toteutumatta. Tällä on kuitenkin seurauksensa sekä lasten, että kasvattajien motivaatioon pienryhmätoimintaa kohtaan. Mikäli pienryhmätoimintaa joudutaan usein perumaan ja muuntelemaan suuressa ryhmässä toimimiseksi, saattaa seurauksena olla lasten välinpitämättömyys sekä sitoutumattomuus. Kasvattajissa taas sama tilanne voi aiheuttaa stressiä, riittämättömyyden tunnetta ja uupumusta siitä, etteivät he pysty tekemään työtään niin hyvin, kuin osaisivat. Pienryhmätoiminta vaatii suunnittelua, mutta voi toisaalta sisältää mitä vain vuorovaikutukseen ja päiväkodin arkeen liittyvää toimintaa. (Riihonen & Tuukkanen 2013, 72.) Heikka, Hujala, Turja ja Fonsén (2016, 56) nostavat toiminnan suunnittelussa esiin myös sen, että pienemmissä ryhmissä voidaan lapset ottaa helposti mukaan toiminnan suunnitteluun, toteutukseen sekä arviointiin. Tämä on yksi tärkeä yksilöllisyyden takaaja lapselle.

Heikan ym. (2016, 56) mukaan päiväkodin toiminnan suunnittelun laadintaa vaikeuttavat perheiden erilaiset toiveet sekä lasten yksilölliset tarpeet. Tämä käy yhä haasteellisemmaksi, mitä isompi ja erilainen lapsiryhmä on. Täten pienryhmätoiminta on ottanut vähitellen vakiintunen paikkansa päiväkodin toimintakulttuuriin. Tällöin suunniteltu tuokio voidaan edelleen eriyttää pienryhmätason suunnitelmaksi.

3.4 Vuorohoito

Vuorohoidolla tarkoitetaan iltaisin, öisin tai viikonloppuisin järjestettävää päivähoitoa (Siippainen 2012, 118). Lasten päivähoidon kuntakyselyn osaraportissa (2013, 3) ilmenee, että vuonna 2013 kunnallisessa päivähoidossa olevista lapsista 7% on ollut vuorohoidossa. Näistä lapsista 52 % olivat ympärivuorokautisessa hoidossa öisin sekä viikonloppuisin. Siippainen (2012, 118) toteaa, että vuorohoidossa olevilla lapsilla arjen käytännöt mukailevat suomalaista päivähoitopedagogiikkaa. Hän kertoo

myös, että vuoroahoito on lapsille haastavaa ja se leimaa etenkin lasten sosiaalisten suhteiden syntyä, sillä vuoroahoito on jatkuvaa muutosta. Tiusanen (2008, 91) puoltaa myös tätä väitettä, sillä vuoroahoidon ryhmissä on jatkuvasti liikettä: joku on aina tulossa ja toinen lähtemässä kotiin. Siippainen (2012,118) jatkaa, että tällöin aikuisia sekä lapsia tulee ja menee hyvin erilaisilla aikatauluilla ja arki on aina täynnä muutoksia. Vuoroahoidossa ryhmädynamiikka muodostuu hyvin moninaiseksi lasten välillä sekä lapsen ja aikuisen välillä. Lapselle haasteen luo myös se, etteivät lapsen parhaat kaverit ja läheisimmät aikuiset välttämättä kohtaa vuoroahoidossa kovin usein. Ääriaikoina vuoroahoidon toiminta voi olla hyvinkin kodinomaista ja rentoa, mikä poikkeaa monin tavoin päivisin (8-17) tapahtuvasta päiväahoidosta.

Päiväkoti Nurmennukan vasun (2011, 9) mukaan vuoroahoito on lapselle raskaampaa kuin tavallinen päiväahoito, niin psyykkisesti kuin fyysisestikin. Lasten hoitoajat ovat vaihtelevia ja tästä johtuen ryhmän hoitajat sekä kaverit vaihtuvat jatkuvasti. Tällöin lapselta vaaditaan joustavuutta sekä jatkuvaa sopeutumista muuttuviin tilanteisiin. Myös lasten unirythmi saattaa olla vääristynyt. Tiusanen (2008, 88) kertoo myös samoista asioista, sillä vuoroahoidossa olevien lasten unirythmi saattaa vääristyä, koska useimmiten lapsi joudutaan herättämään kesken unien. Säännöllinen, riittävä ja terve uni on lapsen kehitykselle tärkeää. Synnyttäiset biologiset tekijät sekä vanhempien käyttäytyminen tuottavat epäterveellisiä unimalleja osalle lapsista ja niistä seuraa univajetta lapselle. Lapsi voi mennä liian myöhään nukkumaan ja/tai hänet herätetään liian aikaisin hoitoon. Tästä johtuen lapsen adrenaliinistressireaktio aktivoituu, minkä seurauksena luonnollinen unirythmi häviää. Seuraavat neljä asiaa määrittävät hyvän unirythmin; unen määrä, päiväunet, päiväunen katkeilemattomuus sekä unien kokonaisaikataulu eli milloin unet nukutaan. Näiden avulla etsitään tasapainotilaa yksilön sekä ympäristön välillä.

4 VARHAISKASVATUKSEN LAATU PÄIVÄKODISSA

Laadukasta varhaiskasvatusta on hankalaa määritellä, sillä laadukkuudesta ja siihen kuuluvista asioista on varmasti näkökulmia yhtä paljon, kuin päivähoidon piirissä on perheitä. Lisäksi kasvattajilla on omat näkemyksensä päivähoidon laadukkuudesta. Sen muotoutumiseen vaikuttavat kasvattajan koulutustausta, erilaiset toimintaa ohjaavat säädökset sekä varhaiskasvatuksen teoriasuuntaukset. (Tauriainen 2000, 33.) Varhaiskasvatuksen laadukkuutta voidaan vanhempien näkökulmasta määritellä useallakin eri tavalla, mutta siihen katsotaan vaikuttavan ainakin pienet ryhmäkoot, koulutettu henkilökunta, ikätasoa vastaavat toiminnot sekä terveyttä ja turvallisuutta edistävät käytännöt. (Child Care Services Association [Viitattu 5.10.2016.]

Päivähoito kantaa vastuuta siitä, että varhaiskasvatus on laadukasta, mutta toisaalta se ei voi olla laadukasta ilman, että myös perheet saavat vaikuttaa siihen. Varhaiskasvatukseen kuuluu erilaisia laatutekijöitä, jotka ovat toisistaan riippuvaisia. Laatutekijät voidaan jakaa puitetekijöihin, välillisesti ohjaaviin tekijöihin, prosessitekijöihin sekä vaikuttavuustekijöihin. Nämä pitävät sisällään mm. varhaiskasvatuksen fyysisen ympäristön, henkilökunnan ja vanhempien välisen yhteistyön, henkilökunnan koulutuksen, vuorovaikutuksen, lapsilähtöisen toiminnan sekä toiminnan suunnittelun ja arvioinnin. Varhaiskasvatus voidaan nähdä kasvatusprosessina, joka taas on koko laadun ydin. Varhaiskasvatuksessa laatu on aitoa kohtaamista aikuisen ja lapsen välillä sekä lasten hyvästä perushoidosta huolehtimista turvallisuudessa oppimisympäristössä. (Virolainen 2014, 129-133.)

Kalliala (2008, 269) korostaa tekstissään, että vaikka varhaiskasvatuksen puitetekijät olisivat päällisin puolin kunnossa ja laadukkaita, saattaa laadukkuus laskea kasvattajien toiminnan vuoksi. Hänen mukaansa päiväkodin kasvattajat ovat usein passiivisia, eivätkä tue lasta hänen kasvun ja kehityksen osa-alueilla tarpeeksi. Tien-suun (2005, 55) mukaan haasteita nykyisessä päivähoitojärjestelmässämme laadun kannalta ovat lasten pitkät hoitopäivät, kiintymyssuhteen muodostamisen vaikeudet sekä hoitajien vaihtuvuus. Laadusta keskusteltaessa haasteita hänen mielestään luo etenkin se, että niin päättäjillä, perheillä kuin kasvattajillakin saattaa olla hyvin erilaisia käsityksiä siitä, mitä laadukkaaseen varhaiskasvatukseen oikeastaan liittyy.

Seuraavissa kappaleissa on käsitelty tärkeimmiksi kokemiamme edellä mainituista varhaiskasvatuksen laatutekijöistä. Kappaleissa avataan niin turvallisen varhaiskasvatusympäristön, lapsilähtöisyyden, kasvatuskumppanuuden sekä toiminnan suunnittelun käsitteitä sekä merkityksiä varhaiskasvatuksen toteutukseen ja laatuun.

4.1 Turvallinen ja laadukas varhaiskasvatusympäristö

Päivähoidon ympäristön voidaan katsoa olevan moniulotteinen kokonaisuus, johon vaikuttavat sekä kasvattajat, vertaisryhmän jäsenet, eli lapset, että toimintaympäristö (Virolainen 2014, 133). Ympäristö vaikuttaa olennaisesti siihen, miten lapsille voidaan mahdollistaa oppimista tukevaa toimintaa sekä kasvattajan ja lapsen välisen vuorovaikutussuhteen syntyminen (Karila 2001, 282-283).

Varhaiskasvatusympäristö on jotain mitä nähdään, kuullaan ja koetaan. Turvallinen varhaiskasvatus on jokaisen lapsen oikeus ja turvallisuus on ensisijaisen tärkeä asia varhaiskasvatuksessa. Turvallisuuteen liittyy monia seikkoja ja sitä voidaan kokea niin fyysisellä, sosiaalisella kuin psyykkiselläkin tasolla. Lait ja muut asiakirjat ohjaavat varhaiskasvatustoimintaa sekä turvallisuusvaatimuksia ja määrittelevät sen sisältöä. Seuraavissa alakappaleissa olemme esitelleet varhaiskasvatusympäristön moninaisuutta sekä ympäristön vaikutuksia lapsen kasvuun ja kehitykseen.

4.1.1 Psyykinen ja sosiaalinen ympäristö päivähoidossa

Varhaiskasvatuksessa ympäristöä voidaan kuvata sekä psyykkisenä, että sosiaalisena kokemuksena. Koivusen ja Lehtisen (2015,112) mukaan psyykinen ympäristö tarkoittaa vallitsevaa ilmapiiriä ja sosiaalinen ympäristö taas kuvaa ryhmän keskinäistä toimivuutta ja dynamiikkaa, vuorovaikutusta sekä osapuolten välisiä suhteita. Riihosen ja Tuukkasen (2013, 65) mielestä tärkeää varhaiskasvatusympäristössä on, että lapsi pystyy luoda läheisiä suhteita niin kasvattajiin, kuin toisiin lapsiinkin. Tämä lisää ympäristön myönteistä vaikutusta lapseen ja antaa hyvän lähtökohdan lapsen tasapainoiselle kasvulle ja kehitykselle. Kun aikuinen on lapselle aidoisti läsnä, lapsen itsetunto pääsee kehittymään myönteisesti ja lapsen on turvallista luoda suhteita myös muuhun varhaiskasvatusyhteisöön.

Lapselle turvallinen varhaiskasvatusympäristö vaatii rutiineja. Asioiden ja tapahtumien toistuvuus ja pysyvyys ovat tärkeitä seikkoja ja luovat turvallisuuden lisäksi pienelle lapselle myös hallinnan tunnetta. Pysyvyys tulisi näkyä myös päiväkodin henkilökunnassa, sillä kasvattajien vaihtuvuus vaikuttaa lapseen negatiivisesti. Suuri vaihtuvuus lisää muun muassa lasten epävarmuutta. (Siren-Tiusanen 2001, 22.)

Yhdeksi keskeisimmäksi turvallisuuden tekijäksi päiväkodissa voidaan mainita riittävä, ammattitaitoinen varhaiskasvatushenkilöstö. Henkilöstömitoitus on laadittu niin, että kaikkien lasten olisi mahdollista saada hyvää ja yksilöllistä hoitoa ja sitä on noudatettava kasvattajien lomista ja sairaustapauksista riippumatta. (Saarsalmi 2008, 55.) Riihonen ja Tuukkanen (2013, 65) tuovatkin esiin, että lapsille suotuisaa kasvuympäristöä on erittäin haasteellista ylläpitää, mikäli varhaiskasvatuksessa kärsitään resurssipulasta. Kallialan (2008, 268) mukaan myös ryhmäkoko on yksi merkittävimmistä laadun osatekijöistä varhaiskasvatuksessa. Ryhmässäkin toimitaessa erittäin oleellista on se, että aikuinen osaa hyödyntää ammattitaitoaan ja toiminnallaan edistää lasten etua. Kirjoittajan mukaan ryhmän toimintaan ja toimivuuteen liittyvät merkittävästi myös ryhmään kuuluvien lasten ikä sekä hoitopäivien pituus.

4.1.2 Fyysinen varhaiskasvatusympäristö

Kansainvälisiä vertailuja päiväkotien turvallisuudesta seurattaessa, voidaan huomata suomalaisten päiväkotien turvallisuuden olevan hyvällä tasolla. Fyysinen ympäristö on usein käytännöllisesti suunniteltu. Päiväkotia kutsutaan hyvin usein kodinomaiseksi, mikä ei välttämättä ole hyvä asia. Kodinomaisuus ei siisteyden ja järjestyksen pitämisen vuoksi tue pitkäkestoista leikkiä. Päiväkotien fyysiset tilat saattavat viestiä aikuislähtöisyyttä, mikä ilmenee muun muassa ”sekasotkun” välttämisenä. (Vanas 2014, 23-24.) Kokljuschkin (2001, 69) korostaa myös liialliseen kodinomaisuuteen pyrkimisen haittapuolia. Hänen mukaansa esimerkiksi liikuntaan ei pystytä kiinnittämään tarpeeksi huomiota, kun esteettisyys ja kodinomaisuus ovat etusijalla. Päiväkodit ovat nykypäivänä pullollaan erilaisia leluja ja tarvikkeita. Usein lelut, etenkin liikuntavälineet, eivät ole lasten saatavilla vapaaseen käyttöön.

Konkreetit, fyysiset tilat vaikuttavat myös osaltaan lapsen kehitykseen ja oppimiseen. Virikkeellinen ympäristö, joka mahdollistaa toiminnallisen tekemisen, tukee lasta tämän kehityksessä. (Kokljuschkin 2001, 69-70.) Vaikka päiväkodissa olisikin hienot ja virikkeelliset tilat, tulee kasvattajien osata hyödyntää niitä. Toisaalta kasvattajien on pystyttävä myös sietämään ja hyväksymään se, että lapset muokkaavat ympäristöä omiin leikkeihinsä sopivaksi. Kasvattajien pohdittavaksi jää, mitä mahdollisuuksia ja toisaalta mitä rajoitteita mikäkin tila ominaisuuksineen luo ja minkälaiset säännöt tulisi sopia rajaamaan toimintaa. (Kokljuschkin 2001, 80-81.)

Virolaisen (2014,141) mukaan lapselle ominaista on tutkiva toiminta, jonka tueksi lapsi tarvitsee aisteja herättelevän, monipuolisen ja joustavan varhaiskasvatusympäristön. Hän viittaa myös nykykäsitykseen, jonka mukaan lapselle luonnollisimmat tavat oppia uutta ovat kokeileminen, jäljittely, havainnointi ja tutkiminen. Päiväkodin tilojen joustavuus ja monikäyttöisyys ovat suurin etu, sillä näin tiloja pystytään aina muokkaamaan silloisen tarpeen mukaan. Lisäksi fyysisten tilojen suunnittelussa tulee huomioida, minkälaisia tavaroita halutaan jättää lasten ulottuville ja mitkä taas halutaan pitää vain aikuisten saatavilla. Tilojen suunnittelussa on yleensä otettu myös huomioon se, että ne sopivat sekä pienryhmien, että suurempien ryhmien käyttöön. (McMonagle 2012, 33.) Sisätilojen lisäksi tulee päiväkodin turvallisuus suunnittelussa ottaa huomioon myös pihatilojen turvallisuus. Leikkivälineiltä vaaditaan kestävyttä ja niiden on oltava lasten ikätasolle sopivia. (Saarsalmi 2008, 67.)

Päiväkotiympäristöstä haasteellisen tekee usein se, että se pitää sisällään paljon melua. Päiväkodissa lähes kaikki opetus- ja kasvatustyö tapahtuu verbaalisen vuorovaikutuksen kautta, mikä usein aiheuttaa melutason nousemisen. Päiväkodissa tilat palvelevat hyvin vaihtelevissa toiminnoissa ja akustiikka ei ole aina toimiva jokaista toimintoa ajatellen. (Riikonen 2010, 75-77.) Päiväkodin melu saattaa aiheuttaa lapsille jopa stressiä. Erityisesti temperamentiltaan sensitiiviset lapset kärsivät melun aiheuttamista haittavaikutuksista, mutta melu vaikuttaa negatiivisesti kuitenkin kaikkiin lapsiin. Lisäksi melu saattaa alentaa niin aikuisen, kuin lapsenkin kuuloa. Haitallisinta melu on päiväkodin pienimmille lapsille, jotka opettelevat juuri puhumaan. Melu vaikeuttaa puheen äänneiden erottamista, mikä taas on erittäin tärkeää puheen ymmärtämisen ja oppimisen kannalta. (Keltinkangas-Järvinen 2012, 91-92.)

4.2 Lapsilähtöisyys varhaiskasvatuksessa

Lapsilähtöisyys on kasvatustapa, jossa asioiden katsominen lapsen näkökulmasta. Toimintaa suunniteltaessa huomio kiinnitetään lapsen näkökulmaan ja siihen, miten lapsi kokee toiminnan sekä sen sisällön. Lapsilähtöisyys terminä voidaan käsittää niin, että toiminta lähtee lapsista käsin. Tällöin toiminta on lapsen kiinnostuksen kohteista kumpuavaa ja samalla aikuinen osoittaa olevansa kiinnostunut lapsesta sekä hänen mielenkiinnon kohteistaan. Lapsella on oikeus saada päivähoitossa äänensä kuuluviin ja vaikuttaa. Lapsi on aktiivinen toimija, mikä lapsilähtöisyyden käsitteen kautta tarkoittaa sitä, että lapsella on kyky ohjata omaa toimintaansa kohti kiinnostuksen kohteitaan. Ihanteellisin tilanne varhaiskasvatuksessa lapsilähtöisyyden näkökulmasta on se, että lapsi saisi osallistua niin toiminnan suunnitteluun, kuin sen toteutukseen ja arviointiin. (Lapsilähtöisyys [Viitattu 10.9.2016]).

Paalasmaa (2016, 150) on sitä mieltä, että lapsilähtöisyys on ennen kaikkea moderni tapa tarkastella lapsikäsitystä ja se on terminä alkanut vakiintua vasta 1990-luvun alkupuolella. Hänen mielestään kaikki hyvä kasvatustapa on lapsilähtöistä. Toisaalta taas hän korostaa myös sitä, että lapsilähtöisyys tavallaan vähentää aikuiselta hänen myönteistä auktoriteettiaan sekä vähentää kasvattajan aktiivisuutta, siinä missä taas lapsen aktiivisuus lisääntyy. Kirjoittaja korostaa kuitenkin myös sitä, ettei lapsilähtöisyyttä tule sekoittaa lapsijohtoisuuteen, eikä tarkoituksena ole jättää lasta oman onnensa nojaan, vaan turvallisten rajojen myötä antaa mahdollisuuksia lapselle.

Jotta lapsilähtöistä toimintaa pystytään toteuttamaan, tulee kasvattajan tuntee lapsi, hänen lähtökohtansa ja perheensä. Lapsilähtöisyyden periaatteen mukaan kasvattajan tulee mahdollistaa lapselle päivähoitopäivän aikana niin vapaata leikkiä, liikumista ja tutkimista, kuin taiteellista kokemistakin. Periaate keskittyy lapsen mielipiteiden, arvojen sekä tunteiden kunnioittamiseen. Päivähoitossa jokainen lapsi on yksilö sekä ansaitsee tulla kohdatuksi ja hyväksytyksi omana itsenään, riippumatta lapsiryhmän koosta. Lapsen tarpeet vaihtelevat päivittäin ja kasvattajalta vaaditaan herkkyyttä, jotta hän pystyy tulkitsemaan lapsen tarpeita. Joinakin päivinä lapsi saattaa tarvita rohkaisua ja kannustusta sanallisesti ja toisinaan taas kasvattajan on tärkeintä olla läsnä ja tarjota syliä lapselle. Tärkeää on kuitenkin osata myös asettaa rajoja. (Järvinen, Laine & Hellman-Suominen 2009, 34-35.) Mikkola & Nivalainen

(2009, 19) korostavat kuitenkin, että vaikka lapsi tuleekin huomioida yksilönä, on hän päiväkodissa kuitenkin aina osa myös laajempaa yhteisöä.

Toisaalta lapsilähtöisyyteen liittyy Hermansonin (2012) mukaan myös lapsen onnistumisen kokemukset ja kiitoksen saaminen toiminnasta. Hän vertaa lapsilähtöisen kasvatuksen vastakohtaksi sitä, että toiminta lähtee täysin aikuisen tarpeista ja kiinnostuksesta. Tällainen kasvatustyyli ei lapsen kannalta ole parhain mahdollinen, vaan kohdistaa aikuiselta lapseen välinpitämättömyyden sekä epäoikeudenmukaisuuden tunteita. Hänen mukaansa lapsilähtöisyys on kuitenkin tietoista kasvattamista, joka lähtee aina lapsen tarpeista ja mielenkiinnoista. Helenius ja Korhonen (2008, 183) tuovat esiin, että lapsilähtöisyyttä voitaisiin lisätä mm. toiminnan suunnittelun ja erilaisten järjestelyjen myötä.

Jokainen lapsi kohtaa erilaisia haasteita päivähoidossa. Esimerkiksi oppimisvaikeudet sekä syrjäytymisen riski saattavat nousta esiin jo päiväkodissa. Lapsilähtöisyyteen kuuluu, että lapsi saa tarvitsemaansa tukea. Lisäksi lapselle tulisi olla mahdollista järjestää henkilökohtainen avustaja, mikäli oppimisen, kasvun ja kehityksen tukeminen sitä vaatii. (Lastentarhanopettajaliitto 2014.) Kuten tekstistä jo aikaisemmin on pääteltävissä, lapsilähtöinen toimiminen vaatii lapsen ja aikuisen välille toimivaa vuorovaikutussuhdetta. Järvinen ym. (2009, 36) tuovat esiin lapsilähtöisen kasvatuksen myönteiset vaikutukset myös myöhemmin elämässä, sillä se mm. tukee lapsen itsetuntoa, edistää hyvää koulussa suoriutumista sekä auttaa sopeutumaan yhteiskuntaan.

Lapsilähtöisyys mahdollistaa lapselle oppimisen oman toiminnan kautta. Oppimiseen motivoivat etenkin omat kiinnostuksen kohteet. Lapsen on myös tärkeää saada kertoa omista mielenkiinnonkohteistaan muille. Kasvattajan tulisi toiminnassaan välttää lapsen liiallista ohjausta ja rajoittamista ja antaa lapselle mahdollisuus tehdä omia valintojaan sekä saada niiden kautta tärkeitä onnistumisen kokemuksia. Lapsilähtöisyys on opettavainen toimintatapa niin lapselle, kuin aikuisellekin. Sen kautta aikuinen opettelee kuulemaan lapsen toiveita ja lapsi taas opettelee ilmaisemaan niitä. (Viittala 2007, 108-109.) Alasuutarin (2010, 197) mukaan on kuitenkin epärealistista ajatella, että tämän hetken päiväkotien henkilöstöresursseilla voitaisiin toteuttaa jokaisen lapsen ja perheen yksilöllisten toiveiden ja tarpeiden mukaista toimintaa.

4.3 Kasvatuskumppanuus tukee vanhemmuutta

Tiensuu (2005, 15) muistuttaa, ettei lapsi ikinä aloita päivähoitoa yksin vaan mukana tulevat aina myös hänen vanhempansa. Päivähoidossa tehdään aina yhteistyötä lasten vanhempien kanssa. Lyyran (2004,106-107) mukaan kasvatuskumppanuus sekä vanhempien ja päivähoiton kasvattajien väliset keskustelut voidaan katsoa olevan varhaiskasvatuksen työtapoja. Kasvatuskumppanuus on tietoista sitoutumista lapsen hyväksi tehtävään, yhteiseen toimintaan. Yhdistämällä varhaiskasvatuksen henkilöstön kokemus sekä kasvatustietämys ja vanhempien tietous omasta lapsestaan, luodaan kasvatuskumppanuudelle perusta. Lyyra (2004, 112) pelkistää vanhemman ja kasvatustietämyksen väliset kohtaamiset kasvatustietämyksiksi, jotka pitävät sisällään yksinkertaisimmillaan lapsesta tehtyjen havaintojen vaihtamista osapuolten välillä. Kaskela & Kekkonen (2006, 26) taas luettelevat kasvatuskumppanuuden menetelmiksi edellä mainittujen lisäksi myös vanhempainillat sekä yhteisten tapahtumien ja juhlien järjestäminen.

Terveystieteiden tutkimuskeskus THL (2014) korostaa, että kasvatuskumppanuus perustuu Lapsen oikeuksien sopimukseen. Näin korostuu perheen ja palvelun tarjoajan (tässä tapauksessa päiväkodin) välinen yhteistyö. Keskeisiä periaatteita kasvatuskumppanuudelle ovat kumppanuuden osapuolten välillä vallitsevat kunnioitus ja luottamus, sekä toimiva vuorovaikutus. Toisaalta kasvatuskumppanuus kehittää myös aikuisten kykyä kuunnella lasta ja pyrkiä yhteisellä toiminnalla takaamaan lapsen turvallinen ja monipuolinen kasvu ja kehitys. Toimivan kasvatuskumppanuuden toteutuessa pystytään huomaamaan lapsen mahdolliset tuen tarpeet ajoissa sekä toimimaan tilanteen vaatimalla tavalla, lapsen hyväksi. (THL 2014.) Vanhemmille voi kuitenkin Larun, Riihosen ja Tuukkasen (2013, 53) mukaan olla hyvin vaikeaa käsittää sitä, että kiireisessä lapsiryhmässä kasvattaja ei pysty toteuttamaan juuri hänen lapselleen vanhemman vaatimaa erityiskohtelua. Tällaisen käsittäminen voi olla hankala paikka sellaiselle vanhemmalle, joka näkee oman lapsensa erityisenä kuin muut ryhmässä. Tällaisessa tilanteessa uhkana on, että kasvattaja joutuu vanhemman arvostelun uhriksi.

Päivähoidon henkilökunnan on tärkeää muistaa, että vanhempi on aina asiantuntija lapsensa suhteen. Kasvatuskumppanuuden kautta lapselle pystytään luomaan lapsen kasvua ajatellen turvallinen ympäristö. Kasvatuskumppanuuden tavoitteeksi

voidaan lukea vanhempien toiveiden kuuntelu sekä mielipiteiden kunnioittaminen heti yhteistyön alusta alkaen. Hyvin toteutettu kasvatuskumppanuus auttaa lasta sopeutumaan päivähoitoon. (Väestöliitto [viitattu 12.9.2016]). Kasvatuskumppanuutta aloitettaessa tulee huomioida, että perheillä voi olla hyvinkin erilaisia lähtökohtia sekä kasvatusajatuksia. Lapsen kannalta tärkeintä on kuitenkin, että kodin ja päivähoiton kohdistamat odotukset eivät ole ristiriidassa, vaan tukevat toisiaan. Lisäksi perheiden tuen tarve vaihtelee kasvatuksellisen kumppanuuden sekä tuen ja ohjauksen välillä. Kumppanuus päivähoiton ja kodin välillä on jo senkin vuoksi tärkeää, että perheillä ei välttämättä ole muita tukiverkostoja, tai niitä voi olla vain vähän. Toisaalta taas voidaan ajatella, että päivähoiton piirissä olevat perheet tukevat myös toinen toistaan. (Hujala ym. 2007, 114-116.)

Kaskela ja Kekkonen (2006, 25-26) korostavat sitä, että vaikka vanhempi on erossa lapsesta päivähoitopäivän ajan, on hänellä kuitenkin oikeus vaikuttaa lapsen varhaiskasvatukseen. Vanhempien tulee saada toimia osallisina lastensa varhaiskasvatuksen toteutuksessa ja tähän on henkilökunnan luotava mahdollisuuksia. Heidän mielestään vanhempien osallisuus lasten varhaiskasvatukseen näkyy konkreettisenä toimintana, mikä taas itsessään korostaa sitoutumista lapsen varhaiskasvatukseen. Osallisuutta voidaan lisätä kirjoittajien mukaan myös antamalla vanhemmille mahdollisuus vaikuttaa päivähoiton sisällön suunnitteluun, jolloin voidaan vanhempien ja varhaiskasvattajien välillä käydä tärkeää dialogia kasvatukseen liittyvistä arvoista sekä menetelmistä. Kirjoittajat tuovat esiin myös sen, että varhaiskasvatuksessa tapahtuu paljon tiedonvaihtoa. Usein se jää kuitenkin yksipuoliseksi, jolloin perheet ovat suurimmaksi osaksi tietoa vastaanottavassa asemassa, eivätkä niinkään tiedonantajina.

Kasvatuskumppanuus on monimuotoisuudessaan myös eri sukupolvien välillä tapahtuvaa kohtaamista. Lapset edustavat tulevaisuutta, heidän vanhempansa nuorina aikuisina omia arvojaan ja henkilöstö taas saattaa esiintyä ikääntyneempänä polvena, joka edustaa myös omia näkemyksiään ja ajatuksiaan. Valitettavaa, mutta totta on yleensä se, että kasvattajan on hyvin haasteellista jättää huomioimatta omia kasvatuksellisia näkemyksiään, mikäli ne eroavat hyvin paljon vanhempien esittämistä kasvatusajatuksista. Kasvattajan tulee osata tarvittaessa jättää omat tulkintansa sivuun, jotta hän voisi aidosti kunnioittaa ja kuulla vanhempien toiveita.

Tämä on varhaiskasvattajan työssä esiintyvä yksi ammatillinen haaste. (Kaskela & Kekkonen 2006, 28.)

Päivähoidon kasvattajien ja lasten vanhempien välisen yhteistyön ja vuorovaikutuksen voidaan Siren-Tiusasen (2001, 23) mukaan katsoa olevan erityisen tärkeää silloin, kun kyseessä on alle kolmevuotias lapsi. Vaikka päiväkodin ja vanhempien välinen yhteistyö onkin hyvin tärkeää, ei vanhempien tule antaa liikaa sanella päivähoidon sisältöä. Varhaiskasvattajien tulee tunnistaa, mikä on lapsen ja hänen tarpeidensa kannalta kaikista tärkeintä. Kumppanuuden haasteelliseksi osuudeksi voidaan Alasuutarin (2010, 55) mukaan nähdä ne tilanteet, jolloin kasvattajan tulee ottaa puheeksi vanhemmalle lapsen vaikeudet ja haasteet. Myös Laru ym. (2013, 53) tuovat esiin huolen puheeksi ottamisen haasteellisuuden, sillä osa vanhemmista käyttäytyy hyvin torjuvasti vastaavassa tilanteessa eivätkä suostu kuuntelemaan. Lisäksi kaikki vanhemmat eivät usko kasvattajan näkemystä lapsen parhaasta, mikä taas on vähättelemistä kasvattajan ammattitaitoa kohtaan.

Loppujen lopuksi kasvatuskumppanuudesta voidaan todeta, että se on erittäin tärkeä osa varhaiskasvatuksen osa-alue. Se on tärkeää niin lapsen, kuin hänen vanhempiensa kannalta – unohtamatta myöskään varhaiskasvattajien puolta. Perheen ja päivähoidon molemminpuolinen tuki on lapsen kasvun kannalta hyvin olennaista.

4.4 Toiminnan suunnittelu osana laatua

Koivusen ja Lehtisen (2015, 97) mukaan varhaiskasvatuksen suunnittelussa on yleistä käyttää ajatusmallia ”mitä tehdään”. Sen sijaan olisi syytä siirtyä ajattelemaan sen kannalta, että miksi jotain tehdään. Tällöin pystyttäisiin huomioimaan monipuolisesti suunnitteluun vaikuttavat eri tekijät, kuten oppimisympäristö sekä lapsen vahvuudet ja tuen tarpeet. Jotta suunnittelu olisi lapsilähtöistä, tulisi ennen suunnitelman tekoa havainnoida lapsia ja ryhmän toimintaa. Karila (2001, 274-275) korostaa, että toiminnan suunnittelu varhaiskasvatuksessa tarkoittaa enemmänkin, kuin vain konkreettista lasten toiminnan suunnittelua. Suunnittelu voidaan nähdä kuitenkin myös laajempänä kokonaisuutena; kehikkona, joka ohjaa koko varhaiskasvatustoimintaa. Varhaiskasvatus ei voi olla laadukasta ilman suunnittelua ja eikä

toisaalta myöskään ilman toiminnan arviointia. Suunnittelua jäsennetään päiväkodissa niin, että sitä voidaan tehdä tuokio-, viikko-, kuukausi- ja vuosikohtaisesti.

Reunamon (2007, 124) mukaan on tärkeää, että suunnittelu on tavoitteellista ja toiminnalle on pystytty luomaan jokin yhteinen päämäärä, johon pyritään. Tavoitteellinen suunnittelu vaatii hänen mielestään kasvattajalta tuntemusta lähtötilanteesta, jotta toiminta pystytään suunnittelemaan lasten taitoja ja intressejä vastaavaksi. Suunnittelun kannalta tärkeää on, että kasvattaja osaa tarvittaessa irtaantua nykyyhetkestä ja tarkastella, miten toimintaa voitaisiin kehittää lapsen ja koko ryhmän hyväksi. Kun suunnittelu on tavoitteellista, pystytään toimintaa myös arvioimaan pohjimalla nykytilan ja tavoitetilan välisiä eroja. Reunamo (2007, 144) tuo myös esiin, että arviointi on ikään kuin suunnittelun peilikuva, sillä suunnittelussa korostuvat myös arvioinnin erilaiset kriteerit.

Päiväkodeissa on yleistä, että koko talon yhteistä toimintaa suunnitellaan lukuvuoden aikana muutamassa yhteisessä palaverissa. Näissä palavereissa mietitään myös yhteisiä arvoja, mitä hankintoja päiväkotiin ollaan tekemässä ja minkälaista yhteistyötä perheiden kanssa tullaan tekemään. Kasvatusprosessin toteutumisen kannalta on kuitenkin oleellisinta, että yksittäisten päiväkotiryhmien toimintaa suunnitellaan siinä toimivien kasvattajien kesken. Lisäksi suunnittelu on hyvin vaihtelevaa, sillä pienryhmien ja suuryhmän toimintaa ei voida suunnitella samalla tavalla, vaan ne vaativat kumpikin omat huomionsa. (Helenius & Korhonen 2008, 184-186.)

5 TUTKIMUSTULOKSET

Esittelemme tulokset teemoittain, jotka tukevat asettamiamme tutkimuskysymyksiä. Teemoittelu perustuu osittain luomaamme teemahaastattelupohjaan. Keräsimme haastateltavistamme myös taustatietoja, joita tutkimuksessa tarvitsimme. Haastateltavat olivat tehtävänimikkeiltään lastentarhanopettajia, lähihoitajia, yksi henkilökohtainen avustaja sekä päiväkodin johtaja. Koulutukseltaan haastateltavat olivat sosiaalikasvattaja, Sosionomi (AMK), lähihoitajia sekä lastenhoitajia. Haastateltavien ikä vaihteli 20-vuotiaasta 60-vuotiaaseen. Työkokemusta varhaiskasvatusalalta haastateltavilla oli alle vuodesta yli 25 vuoteen. Nurmennukan päiväkodista työkokemusta haastateltavilla oli parista kuukaudesta kuuteen vuoteen. Suurin osa haastateltavista oli työskennellyt Nurmennukan päiväkodissa sen avaamisesta alkaen, eli vuodesta 2010.

5.1 Varhaiskasvatus Nurmennukassa

Aloitimme haastattelumme kysymyksillä, jotka liittyivät yleisesti Nurmennukassa toteutettavaan varhaiskasvatukseen. Tahdoimme heti tutkimuksemme aluksi kartoittaa sitä, minkälaista varhaiskasvatusta Nurmennukan päiväkodissa ylipäätään toteutetaan ja mitä kasvattajien mukaan kuuluu lapsen hyvään, laadukkaaseen hoitoon. Haastateltavat toivat esiin, että olennaisinta Nurmennukassa toteutettavassa varhaiskasvatuksessa on lapsen hyvä perushoito. Tähän kuuluvat kasvattajien mukaan lasten riittävän levon takaaminen, ravinnosta huolehtiminen, monipuolisen leikin mahdollistaminen sekä hoivan ja huolenpidon tarjoaminen. Myös ohjatun toiminnan ja ulkoilun merkitystä korostettiin tärkeiksi seikoiksi.

Lapsi tulee päivähoitossa ottaa huomioon niin fyysisenä, psyykkisenä, henkisenä kuin sosiaalisenakin kokonaisuutena ja kasvattajan tulisi pystyä tukemaan häntä näillä kehityksen eri osa-alueilla. Huomiota tulee kiinnittää myös lasten sosiaalisten suhteiden tukemiseen, niin toisiin lapsiin kuin aikuisiinkin. Toiminnan tulisi aina kuitenkin vastata lapsen ikätasoa sekä lapsen tarpeet pitäisi pyrkiä ottamaan huomioon mahdollisimman yksilöllisesti. Perushoidon lisäksi Nurmennukan toimintaan kerrottiin päivittäin kuuluvan askartelua, liikuntaa, musiikkia ja laulamista. Lisäksi

päivähoidon tärkeänä osana nähtiin myös se, että lapsi oppii toimimaan niin pienessä, kuin suuremmassakin ryhmässä.

Siihen kuuluu huomioon ottamista, lapsen kuuntelua, syyliä ja sitten lapsen tarpeisiin vastaamista.

No se koostuu leikeistä ja ohjatuista toiminnoista, että pyritään aina niihin pienryhmiin mahdollisimman usein.

Turvallisuus nostettiin haastatteluissa ensisijaisen tärkeäksi asiaksi. Tähän liittyi olennaisesti myös se, että lapsen on hyvä tulla päiväkotiin ja hän tuntee olonsa siellä turvallisiksi. Turvallisuutta luovat tutut kasvattajat, jotka ovat helposti lähestyttäviä sekä aidosti läsnä lapselle päiväkodin hektisessä arjessa. Joskus kasvattajan tärkeänä tehtävänä on toimia lohduttajana, kun lapselle tulee vanhempiaan ikävä. Päivähoidon tärkeänä tehtävänä koettiin myös pitää yllä lapsen säännöllistä päivärytmiä, mikä toki on haasteellisempaa vuororyhmässä pitkien iltavuorojen vuoksi. Eritäin tärkeänä kasvattajat näkivät myös sen, että lasta sekä hänen vanhempiaan kuunnellaan kasvatukseen liittyvissä asioissa.

No ehkä se on sitte semmosta, että on tuttua ja turvallista. Sitte on kumminki se, että on se aikuinen kuitenkin aina saatavilla, jos tulee paha mieli, äitiä taikka isää ikävä. Semmonen, että ne tuntee olonsa täällä turvallisiksi.

Ja tietysti turvallisuus, se ny on tietysti ykkösasia päiväs ja se, että unohtamatta ravintoa, ulkoilua ja lepoa ja tietysti ottamaan huomioon niin sen lapsen tarpeitten se yksilöllisyys.

Osa kasvattajista toi esiin varhaiskasvatuksen toteuttamista määrittelevät näkökohdat. Nurmennukan päiväkotiin on luotu oma yksikkökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma, joka määrittelee päivähoidon keskeiset arvot sekä tavoitteet. Päivähoidon toiminta perustuu päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelman mukaiseen toimintaan, huomioiden lapsi- ja perhekohtaiset erityispiirteet. Lapsen henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma taas auttaa kasvattajia toteuttamaan lapsen yksilölliset tarpeet huomioivaa varhaiskasvatusta. Lisäksi valtakunnalliset lait ja määräykset mainittiin määrittelevän varhaiskasvatuksen toteutusta päiväkodissa.

No varhaiskasvatus, se tietysti lähtee niitten lasten tarpeista ensinnäkin. Että sen mukaan tietysti kun tehrään varhaiskasvatussuunnitelmat lapsille, niin mikä on kenenkäkin lapsen kohralla se tarve.

No ensinnäkin varhaiskasvatus tarkoittaa, että meidän pitää noudattaa noita lakia ja säädöksiä, mitä niinku valtakunnallisesti varhaiskasvatukselta vaaditan. Ja sitten se, että otetaan aina lapsen ikätaso ja kehitystaso huomioon.

5.1.1 Varhaiskasvatusympäristö Nurmennukassa

Tutkimuksessamme selvitimme myös, minkälaisena Nurmennukan työntekijät kokevat varhaiskasvatusympäristön päiväkodissaan. Tahdoimme selvittää niin fyysisten tilojen toimivuutta, kuin sosiaalisten suhteiden ja vuorovaikutuksen luomaa sosiaalista ympäristöä. Lisäksi halusimme tarttua myös psyykkisen ympäristön seikoihin.

Fyysinen ympäristö. Nurmennukan tilat ja ympäristö saivat haastateltavilta niin kehuja, kuin moitteitakin. Päiväkoti on suhteellisen uusi, joten sen tilat koettiin hyvinä. Tilat on rakennettu päiväkotia varten. Haastateltavilta kiitosta saivat muun muassa tilavat eteis- ja wc-tilat. Haastatteluissa tuotiin esiin myös päiväkodin hyvä sijainti. Päiväkoti sijaitsee aivan koulun vieressä, joten esikouluun on lapsilla lyhyt ja turvallinen matka päiväkodilta. Päiväkodin lähistöllä on myös metsää, jota voidaan hyödyntää vaikkapa retkien tekemiseen. Haastateltavat kiittelivät myös siitä, että liikuntasali löytyy aivan päiväkodin vierestä. Haastatteluissa päiväkotia kuvattiin lämminhenkiseksi ja kodinomaiseksi.

Fyysiset tilat on mun mielestä aivan loistavat, ettei niis oo sillai mitää että vois aatella että niis olis sillai mitää isoo parantamista.

Lähes kaikki haastateltavat toivat kuitenkin esiin sen, että päiväkodin fyysiset tilat jäävät tämänhetkisessä tilanteessa liian pieniksi. Lapsiryhmät ovat tällä hetkellä hyvin täynnä, mikä näkyy muun muassa tilanpuutteena. Kasvattajat toivoivat päiväkotiin enemmän pienryhmätiloja, rauhallisia leikkinurkkauksia sekä oman terapiahuoneen erityislapsia varten. Tällä hetkellä päiväkodilla ei ole tällaista käytössä, sillä ylimääräisiä huoneita rakennuksessa ei ole. Päiväkodin henkilökunta onkin tottunut

käyttämään Nurmennukan tiloja monipuolisesti hyödykseen. Lapset saatetaan jakaa leikkimään niin käytäville, makuuhuoneisiin sekä pienryhmätiloihin. Vaikka piha-alue nähtiinkin kasvattajien näkökulmasta melko hyvänä, toivoi osa haastateltavista ulos enemmän leikkivälineitä lapsille.

Ulkotilat koen hyvänä. Sisätilatkin koen hyvänä, oikeinkin hyvänä, mutta ehkä joskus tuntuu, että sisätilaa voisi olla vähän enemmän.

No mun mielestä meillä on fyysiset tilat on aika luksusta varmaan moneenkin päiväkotiin verrattuna. Ja tietysti onhan meillä omia pieniä puutteita, että ehkä vähä tarvittais tämmösiä näitä pienryhmätiloja tarvittais enemmän.

Psyykinen ja sosiaalinen ympäristö päiväkodissa. Haastateltavat kokivat Nurmennukan ilmapiirin turvalliseksi kasvu-ympäristöksi lapsille ja he näkivät, että lasten on helppo tulla päiväkotiin. Turvallisuutta luovat yhteiset säännöt, joiden mukaan toimitaan. Turvallisuutta takaavat aikuiset, jotka valvovat lasten toimintaa sekä asianmukaiset ulko- ja sisätilat. Haastateltavat kokivat toimivan työyhteisön vaikuttavan lapseen positiivisesti. Haastateltavien mukaan lapsi kohdataan Nurmennukassa yksilönä ja jokaisen tarpeet pyritään ottamaan huomioon mahdollisimman monipuolisesti. Työilmapiiri oli kaikkien haastateltavien mielestä erinomainen ja työyhteisössä vuorovaikutus toimi sujuvasti. Monissa asioissa pystytään toimimaan joustavasti. Myös vuorovaikutussuhteet lapseen ja lasten vanhempiin nähtiin ensisijaisen tärkeinä ja toimivina. Kasvattajat toivat haastatteluissa esiin kuitenkin myös sen, että lasten keskinäistä vuorovaikutusta tulee seurata ja tukea. Haasteita lasten väliseen vuorovaikutukseen tuo lasten suuri ikäjakauma. Päiväkodin yhteistyökumppaneiden kanssa ylläpidetään myös tärkeitä sosiaalisia suhteita.

Kun siellä on niin monen eri ikästä siä ryhmäs, niin se tekee semmosen haasteen siitä näitten sosiaalisten suhteitten luomisesta. Että kun saattaa olla, että siä on tosi pieniä ja sitte on tosi isoja.

No ensinnäki tää on tosi hyvät sosiaaliset suhteet keskenänsä työntekijöitten kanssa ja sosiaaliset suhteet lapseen ja lasten vanhempiin toimii tosi hyvin.

5.1.2 Kasvatuskumppanuus ja lapsilähtöisyys

Omaksi teemakseen haastatteluissamme erottui myös kasvatuskumppanuus. Halusimme selvittää, miten yhteistyö lasten vanhempien kanssa näkyy päiväkodin arjessa. Kasvatuskumppanuus on kasvattajien mukaan sitä, että vanhemmat ja päiväkodin kasvattajat toimivat yhdessä lapsen hyväksi, noudattaen yhteisiä pelisääntöjä. Tärkeää on, että päivähoidon ja vanhempien tavoitteet ovat yhteisesti sovittuja ja kumpikin osapuoli toimii niiden mukaan. Kasvatuskumppanuus on ensisijaisen tärkeää, kun halutaan tukea lasta tämän kasvussa ja kehityksessä. Vanhempien on tärkeä kokea välit kasvattajiin luottamuksellisiksi, jotta vuorovaikutus voisi päivähoidon ja kodin välillä olla luontevaa ja avointa. Kasvattajien mukaan toivottavaa olisi, että mikäli lapsesta herää huoli, tai on jotain muuta sanottavaa, tästä tulisi juttelemaan ensisijaisesti lapsen omalle hoitajalle. Mikäli tämä ei ole mahdollista, voi asian tietenkin kertoa eteenpäin muillekin kasvattajille.

Ja kyllähän kasvatuskumppanuus niinku sinänsä on tosi tärkeää siinä lapsen kasvun ja kaikella lailla tukemisessa, että meillä olis kuitenkin meillä ja vanhemmilla niinku yhteiset tavoitteet sen lapsen hyväks. Ettei niinku tavallaan ne sovi kotona muuta ja me yritetään mennä eri tietä, et tavallaan on ne yhteiset tavoitteet.

Haastateltavien mukaan kasvatuskumppanuus alkaa heti silloin, kun lapsi on aloittamassa hoidon päiväkodissa. Tällöin vanhempien kanssa yhdessä täytetään päivähoitoa koskevia lomakkeita sekä lapsi ja vanhemmat käyvät tutustumassa päiväkotiin. On myös mahdollista, että lapsen oma hoitaja käy perheen kotona tutustumassa lapseen. Noin kuukauden kuluttua siitä, kun lapsen hoito on alkanut, laaditaan lapsen varhaiskasvatussuunnitelma. Niin sanottuja vasu-keskusteluja ja vanhempainvartteja pidetään noin pari kertaa vuodessa, mutta vanhempien kanssa voidaan kuitenkin aina sopia keskusteluaikoja, mikäli ne koetaan tarpeelliseksi lapsen hyvinvoinnin ja kehityksen kannalta. Tässäkin kohtaa osa haastateltavista korosti sitä, että keskusteluja voidaan käydä myös lapsen kotona. Kasvatuskumppanuutta voidaan joissain tapauksissa pitää yllä myös lapsen mukana kulkevan viestivihon kautta.

No vanhempien kans justiin aamuin illoin ollaan tekemisis ja sitte tarvittaessa muitten yhteistyötahojen kanssa.

Ja useamminkin kun tavallaan kerran vuodessa nyt vähintään, mutta aina, jos siihen on tarvetta niin aina saa nykästä hihasta ja sitten on vasukeskusteluita pidetty.

Lapsilähtöisyydestä Nurmennukassa haastateltavat mainitsivat, että lasta tulee kuunnella ja hänet tulee ottaa huomioon yksilönä. Tärkeää olisi, että lapsi saisi olla oma itsensä ja päästä vaikuttamaan päiväkodin toimintaan. Lapsilähtöisyyttä on se, että lapselle olisi tarjolla mielekästä toimintaa sekä lapsi saisi itse päättää, mitä milloinkin haluaisi tehdä. Lapsilähtöisyyttä on myös se, että lapsilta kumpuavia ideoita voidaan toteuttaa. Kasvattajat toivat esiin, että päivähoito lähtee lapsen tarpeista ja toimintaa suunnitellaan sen mukaan. Toiminnan tuleekin olla lapsen ikätasoa vastaavaa, jotta se tukisi hänen kasvuaan ja kehitystään. Osa haastateltavista toikin esiin, että lapsilähtöisyyteen sekä lasten kiinnostuksen kohteisiin tulisi kiinnittää enemmän huomiota.

No kyllähän se tietysti lapsen tarpeistahan se lähtee se päivähoito. Eliikkä tuota sen mukaan suunnitellaan toimintaa ettei se nyt oo niin että poretään jotaki sellata mikä ei palvele niitten lasten kehitystä ja että se on sellasta se toiminta että se on niitten ikätasolle sopiva.

Kuullaan sitä lasta ja tuetaan sitä lapsen kasvua ja kehitystä. Totta kai me annetaan niille mahdollisuuksia valita leikkiä; haluaako ne mennä vaikka barbi-talolle vai haluaks sä mennä värittäään, sellasiin vapaus vähä siinä, et ei kaikista tietenkää anneta päättää.

5.1.3 Päiväkoti pienellä paikkakunnalla

Kysyttäessä pienen paikkakunnan päiväkodista, useimmat haastateltavat ymmärsivät kysymykset siten, että he tuottivat vastauksia pienestä päiväkodista. Tätä kysymystä jouduimme tarkentamaan useamman haastattelun kohdalla. Selvitimme pienen paikkakunnan päiväkodissa työskentelyn etuja sekä haasteita. Eduiksi suurin osa haastateltavista luki sen, että suurin osa päivähoidon piirissä olevista perheistä on jo ennestään tuttuja sekä käytännössä voidaan sanoa, että kaikki tuntevat paikkakunnalla toisensa. Lisäksi se, että henkilökunta ei vaihdu usein, nähtiin positiivisena asiana. Etuina koettiin myös se, että paikkakunnalla ei ole suurta päiväkotia, jossa olisi monta eri lapsiryhmää. Tästä voidaan päätellä, että päiväkodin pieni koko

nähtiin hyvänä asiana. Asiat pystytään hoitamaan joustavasti ja päätöksiä tehdään suhteellisen nopeasti.

Mut toisaalta pitää olla kiitollinen, että on päiväkotia, koska vastaavan kokosissa kunnissa ei välttämättä ole päiväkotia ollenkaan.

Toisaalta se, että perheet tunnetaan jo etukäteen, nähtiin myös haasteena. Tätä kautta on voitu jo muodostaa ennakkoluuloja perheestä sekä päivähoiton aloittavasta lapsesta, ennen kuin lapsi on edes aloittanut.

Se voi olla jossakin kohtaa sitte taas huonokin, että sulla saattaa olla jo tiettyjä ennakoasenteita joitakin kohtaan.

En mä nää siitä mitään hyötyä, että tää kaikki tuntee toisensa. Et varmaan voi aatella, että sellanen tulis mieleen, mutta musta se ei välttämättä oo mitenkään etu.

Perheet tuntevat myös toisensa, joten positiiviset sekä negatiiviset asiat kulkevat nopeasti perheeltä perheelle. Pienellä paikkakunnalla vaitiolovelvollisuus korostuu erittäin paljon, sillä jo pienestäkin väärästä sanasta tai lauseesta voi olla helppo yhdistää asioita henkilöihin. Jokaisen työntekijän täytyy olla tarkkana, mitä asioita puhuu ja missä, ettei riko vaitiolovelvollisuuttaan, sillä pienellä paikkakunnalla on todella helppo lukea rivienkin välistä asioita, sillä ihmiset tuntevat toisiaan.

...esimerkiksi vaitiolovelvollisuusasiat korostuu tosi, tosi suureen arvoonsa, koska ei tarvi kun puolella sanalla, jos sattuu just se, kun kaikki tuntee toisensa, niin kaikki osaa heti jo melekeen osais jo lukea, et "ai joo, se tarkoittaa ny niitä.

Siis ainahan pitää olla tosi tarkka, mut niinkun kaupan kassalla ei saa kyllä suutansa avata tai se on jo joku mielipide tai ylipäättänsä joku kannotto.

Pienen paikkakunnan varhaiskasvatuksen varjopuolena on se, että päivähoiton tarjonta on hyvin yksipuolista, sillä vaihtoehtona on vain yksi päiväkotia ja muutamia perhepäivähoitajia. Tämän vuoksi päiväkodin lapsiryhmät ovat täynnä, sillä lapsia ei voida sijoittaa muuallekaan. Myöskään työntekijöiden kierrättäminen eri päiväkodeissa ei ole mahdollista pienellä paikkakunnalla.

Mutta tietysti se sitten, että vanhemmilla toisaalta ei oo vaihtoehtoja, et jos ne haluais jotain tiettyä päiväkotia, esimerkiksi kaupungeissa on kielipäiväkoteja, musiikkipäiväkoteja, erilaisia teemapäiväkoteja, niin meillä on tämä yksi päiväkoti.

5.2 Varhaiskasvatuksen laatu ja siihen vaikuttavat tekijät Nurmennukan päiväkodissa

Tutkimuksessamme halusimme paneutua myös varhaiskasvatuksen laatuun, sekä niihin tekijöihin, jotka kasvattajien mielestä siihen vaikuttavat. Löysimme tutkimuksemme puitteissa sekä laatua edistäviä, että heikentäviä tekijöitä. Haastateltavat näkivät laadukkaan varhaiskasvatuksen toteutuvan, kun lapsille tarjotaan hyvin monipuolista toimintaa, joka vastaa lapsen tarpeisiin. Laadukas toiminta vaatii kasvattajilta suunnittelua sekä yhteisiä toimintaperiaatteita lasten hyväksi. On tärkeää osata muuttaa toimintaa toisenlaiseksi, mikäli huomataan, ettei se ole toimivaa. Nurmennukassa laadukkaan varhaiskasvatuksen ydin on siinä, että jokaiselle lapselle suotaisiin hyvä päiväkotipäivä jokaisena päivänä. Turvallisuus nähdään tärkeänä laatuun vaikuttavana tekijänä ja haastattelujen perusteella voidaan todeta, että Nurmennukassa turvallisuus on ensiluokkaista. Laadukkaan päivähoidon tavoitteena on myös tukea lapsen kasvua sekä kehitystä ja huomioida lapsen yksilöllisyys.

Haastateltavien mukaan laadukas varhaiskasvatus vaatii tarpeeksi kasvattajia päivän aikana. Suurin osa haastateltavista piti juuri tätä asiaa erittäin tärkeänä. Lisäksi nähtiin, että koulutettu henkilökunta takaa laadukkaan varhaiskasvatuksen. Koulutuksen lisäksi erittäin tärkeää on myös kasvattajan motivaatio omaan työhönsä sekä päiväkodilla vallitseva työilmapiiri. Varhaiskasvatuksen voidaan katsoa olevan laadukasta silloin, kun lasten ja perheiden tarpeisiin vastataan.

Se on hyvää silloin, kun perheet on tyytyväisiä, lapset on tyytyväisiä ja ne tulee mielellään hoitoon niin silloin se on mun mielestä tehnyt tehtävänsä.

Laatua vähentävät tekijät. Tällä hetkellä Nurmennukassa lapsiryhmät ovat erityisen täynnä. Tämä vähentää laatua, koska kasvattajilla ei ole niin paljon resursseja huomioida lapsia yksilöinä. Ryhmien ollessa täynnä, kasvattajilla ilmenee kiirettä ja osa heistä kokee, että henkilökuntaa ei ole tarpeeksi, eikä aikaa ei jää useimmiten

ylimääräiselle toiminnalle perusasioiden hoitamisen jälkeen. Tällöin myöskään jo-
kaista lasta ei pystytä kohtaamaan niin kuin pitäisi.

Etä tavallaan ei ehkä ehdi niin paljo kun haluais tavallaan ottaa sitä
lasta niinku sillä lailla oikeesti, että no “mitä sulle kuuluu?”, että taval-
laan päivät menee toiseen ja sitte sä hoidat vaan ne perusjutut ja noni,
seuraava päivä.

Hyvin kuvaavaa päiväkodin ajoittaisesta ääri rajoille menemisestä on mielestämme
myös seuraava lause:

Ja sitten tulee juuri tälläsiä, että joutaan vaan niinku meneen sillä ta-
valla eteenpäin, että kaikki säilyis hengis iltopäivään asti, kun tullaan
hakeen.”

Myös tilapula, kiusaaminen, sijaisrahoissa säästäminen sekä työntekijöiden rasittu-
minen vähentävät varhaiskasvatuksen laatua Nurmennukan päiväkodissa. Haasta-
vammat lapset vaativat enemmän huomiota ja resursseja ja tätä kautta muut lapset
voivat jäädä vähemmälle huomiolle.

Kehitettävää. Tutkimuksessamme selvitimme myös kasvattajien kehittämisideoita
varhaiskasvatuksen toteuttamiseen. Suurimpana kehittämiskohtana nähtiin se, että
kasvattajia tulisi olla paikalla tarvittava määrä suhteessa lasten määrään. Tämä
edesauttaisi lapsen kohtaamista ja vähentäisi kiirettä. Toisena kehittämisen osa-
alueena nähtiin toiminnan suunnittelu. Kasvattajat kokivat, ettei suunnittelulle jää
tarpeeksi aikaa ja yhteisten palaverien pito on todella haastavaa. Yhteiset palaverit
ovat kuitenkin äärimmäisen tärkeitä koko päiväkotiyhteisön sekä työntekijöiden jak-
samisen kannalta. Haastateltavat kertoivat, että aiemmin järjestetyt suunnittelula-
uantait olivat toimivia ja tarpeellisia. Näitä suunnittelulauantaita on Nurmennukassa
järjestetty kerran keväällä ja syksyllä. Jossain haastattelussa tuotiin esiin se, että
lapsen varhaiskasvatussuunnitelmia voitaisiin käydä enemmän läpi niin yhdessä
vanhempien kanssa, kuin päiväkodin arjessakin.

Palaverikäytännöt on varmaan sellaset, mitä pitäis kehittää, koska niitä
on liian vähä. Lastentarhanopettajan suunnittelu aika on semmonen, mi-
hin tulis enemmän kiinnittää huomioo, koska heillä ei tahdo sitä tossa
arjessa löytyä ja aina se jää vaan puheeksi.

5.3 Pienryhmätoiminta Nurmennukassa

Tutkimuksessamme selvitimme myös kasvattajien näkökulmaa pienryhmätoiminnasta Nurmennukassa. Halusimme selvittää, minkälaista pienryhmätoimintaa Nurmennukassa toteutetaan. Pienryhmätoimintaa järjestetään päiväryhmä Velemuissa kolmen eri pienryhmän voimin. Pienryhmien sisällä lasten ikä vaihtelee 1-vuotiaasta 6-vuotiaaseen asti. Jokaisessa pienryhmässä on suurin piirtein seitsemän lasta. Pienryhmät pysyvät samana koko toimintakauden eli aina elokuusta toukokuuhun saakka. Tarpeen mukaan ryhmiin voidaan tehdä muutoksia, mikäli tämä on ryhmän toimivuuden kannalta välttämätöntä. Niin sanottuja riitapukareita on kasvattajien sanojen mukaan sijoitettu eri pienryhmiin. Haastateltavien mukaan pienryhmällä on aina ”oma täti”, eli sama aikuinen vastaa aina oman pienryhmänsä toiminnasta. Haastatteluissa kävi myös ilmi, että vaikka lapsi vaihtaisikin pienryhmää, pysyy hänen omahoitajansa edelleen samana.

Yks ainut vaihto on tehty nyt täs syksyn aikana ja ihan niinku vanhempien toiveesta. Halusivat, että tietyt eivät ole samassa ryhmässä.

...siä ei oo sellasta kaveria, jonka kans menee lekkeriksi.

Haastattelujen perusteella kävi ilmi, että pienryhmät ovat toiminnassa eniten aamupäivisin. Ryhmiin jakaudutaan koko lapsiryhmälle yhteisen aamupiirin jälkeen. Tarpeen mukaan pienryhmiin voidaan jakautua myös iltapäivällä, mikäli huonon sään vuoksi ei voida lähteä ulkoilemaan. Pienryhmätoiminnan ajaksi ryhmät jakautuvat fyysisesti eri tiloihin, jotka vaihtelevat aina sen mukaan, missä vuorossa kasvattajainä päivänä on. Haastatteluissa selvisi myös, että rauhallisina päivinä toimintaa ei välttämättä järjestetä, vaan tällöin saatetaan toimia yhdessä porukalla. Pienryhmätoiminta pitää sisällään askartelua, leikkejä sekä erilaisia oppimistilanteita. Lisäksi haastateltavat toivat esiin myös sen, että siirtymätilanteet ja ruokailut hoituvat sujuvammin pienryhmissä. Haastateltavien mukaan pienryhmiin pyritään jakautumaan ”mahdollisimman usein”.

Että monesti tossa aamullakin, niin mennään sit niihin ryhmiin, että tulis rauhallisempaa ja pääsis lapsetki keskittyä muuhunki, ku siihen vapaaseen leikkiin.

Kysyttäessä pienryhmätoiminnan suunnittelusta, totesivat haastateltavamme sen tapahtuvan kunkin kasvattajan toimesta. Suunnittelu saattaa tapahtua edeltävänä päivänä. Joinain päivinä suunnittelu saattaa tapahtua hetkessä ja tällöin on eletävä tilanteen mukaan. Haastatteluista nousi kuitenkin hyvin vahvasti esille se, että jokainen kasvattaja on vastuussa oman pienryhmänsä toiminnasta. Pienryhmätoiminnan suunnittelussa on otettava huomioon sillä hetkellä käytettävissä olevat tilat ja mahdollisuutena on tietysti lähteä myös ulkoilemaan oman ryhmänsä kanssa. Kasvattajista muutama kertoi saaneensa jotain koulutusta pienryhmäpedagogiikasta, mutta tämä ei koskenut kaikkia haastateltavia.

Jokainen saa tietysti itse suunnitella oman pienryhmänsä toiminnan, että voi lähtiä vaikka pihalle, kun muut jää sisälle ja tulee sitte sisälle, kun muut lähtee pihalle.

Ja et jos ei oo valmista suunnitelmaa, niin sit otan takataskusta, et sel-laselle pienelle porukalle sen tekeeki äkkiä. Mut sitä ei välttämättä tee sille kahdellekymmenelle, jotka siinä niinku, et se takataskustaki vetäminen on paljo helpompaa sille pienelle ryhmälle.

Pienryhmätoiminnan edut. Haastateltavien näkökulmasta pienryhmätoiminta nähtiin hyvin positiivisena asiana. Haastatteluissa korostui etenkin se, kuinka pienryhmätoiminta tuo rauhallisuutta niin lapsiryhmään, kuin yksittäiseen lapseenkin. Tämän kautta myös melutaso on selvästi pienempi, kuin suuremmassa ryhmässä. Pienryhmissä toimiminen mahdollistaa lapsille myös paremmat mahdollisuudet keskittyä ja pienemmällä ryhmällä on kasvattajien mielestä helpompi toimia monissa asioissa. Myös lapsen havainnointi ja tuen tarpeiden huomaaminen mahdollistuvat pienryhmissä suuryhmää paremmin. Lisäksi haastatteluissa tuotiin esiin, että lasten mielenkiinnon kohteet on helpompi huomioida, kun toimintaa järjestetään pienryhmälle.

Se on mun mielestä kaikkien etu. Se on lasten etu ja se on henkilökunnan etu.

No ainaki se, että tota niin mun mielestä se on ainaki hyvä, että täälä on niinku se pienryhmä, niin se omahoitaja pääsee justiin perille paremmin niistä lapsista.

Pienryhmätoiminnan etuina nähtiin myös turvallisuuden tunne lapsilla, mikä taas kannustaa ujoja ja arkoja lapsia osallistumaan enemmän. Toisaalta taas myös ”haastavat” ja huomionhakuiset lapset eivät joudu pienryhmissä hakemaan huomiota negatiivisella tavalla ja pahanteolla, vaan he saavat kasvattajan huomion ilman sitäkin. Pienryhmässä vuorovaikutusta tapahtuu siis enemmän ja se on toimivampaa, kuin isossa ryhmässä. Haastateltavat viittasivat tällä siis niin aikuisen ja lapsen väliseen, kuin lasten keskinäiseen vuorovaikutukseen. Pienryhmissä lapsi on tekemisissä muidenkin, kuin valikoitujen, omien parhaiden kavereiden kanssa. Myös leikki mahdollistuu pienryhmissä aivan uudella tavalla lapsille. Pienryhmän kautta aikuinenkin pystyy osallistumaan leikkiin.

... pitää kokeilla niitä taitoja sitte vähä muittenkin lasten kanssa. Et vaikei se oo se paras kaveri, niin silti sen kans voi syntyä hyvä leikki.

No pienryhmän etu oli ainaki se et siä voi kohdata jokaisen lapsen yksilönä. Ja sitte jos on tällänen haastavampi lapsi niin hänkin saa sitten enemmän huomioo siltä aikuuselta, ettei hänen tarvi sielä isos ryhmäs hakee negatiivisella tavalla.

Pienryhmätoiminnan haasteet. Pienryhmätoiminta asettaa myös tiettyjä haasteita päivähoitolle. Haasteellisena esiintyi etenkin pienryhmätoiminnan suunnittelu. Toiminnassa tulee huomioida kaikki ryhmän jäsenet, joiden ikähaitari vaihtelee yhden ja kuuden ikävuoden välillä. Porukan pienimpien nähtiin rajoittavan toimintamahdollisuuksia jonkin verran ja suunnittelussa tulee ottaa huomioon se, että toiminnan tulisi olla mielekästä kaikille pienryhmäläisille. Toisaalta taas lasten suuri ikähaitari voidaan nähdä hyvänäkin asiana.

Että toki sä voisit ajatella oman pienryhmän kans, jos ei siinä olis 1-vuotiasta, niin tosiaan mahdollisuudet olis aika paljo rajattomammat, kun jos sulla on siinä pieni.

Niin toisaalta se on etu että tää on kaks ryhmää ja molemmis ryhmis on alle kolmevuotiaita ja yli kolmevuotiaita. Se on toisaalta niinku etuki. Toisaalta se on työntekijöille aika kova haaste.

Myös tilat aiheuttivat jälleen haastateltavien mielestä haasteita pienryhmätoiminnan toteuttamiselle. Pienryhmätoiminnan puitteissa tulee huomioida, mitä milloinkin käy-

tettävissä olevassa tilassa voidaan mahdollistaa. Toisinaan pienryhmissä on haastateltavien mukaan myös aistittavissa kiirettä, kun lapsia on paljon paikalla. Tämä ilmenee haastattelujen perusteella etenkin pukeutumis- ja ruokailutilanteissa. Joinain päivinä taas ryhmästä saattaa olla paikalla vain muutama lapsi, mikä tuo taas oman vaihtelunsa toimintaan. Oman haasteensa pienryhmätoimintaan tuo se, että kasvattajan on oltava oikeasti sitoutunut ja orientoitunut siihen. Pienryhmätoiminnan hetkellä kasvattajan tulisi oikeasti keskittyä ryhmäänsä ja antaa huomionsa sille. Pienryhmätoiminta on toimivaa vain silloin, kun kasvattajat kokevat sen hyvänä ja tarpeellisena asiana.

... että välillä ku mulla on sitä porukkaa niin paljon, että ku mä saan kaikille jaettua sen ruuan, maidon ja tehtyä leivän, niin sitte ne haluaa lisää. Et sitte alkaa se kierros, et koska mä pääsen itte syömään?

Ja tietysti sitte se, että tottakai ku jonakin päivänä saattaa olla että sun pienryhmästä on paikalla kaks ja joinakin päivinä siitä voi olla paikalla 7-8. Niin se on aina niin päiväkohtasta se elämä, että aina ei sitte.

...et tavallaan se työntekijä on virittäytynyt siihen hommaansa ja eikä sen päässä pyöri kaikki muut, miljoona asiaa, mitä just tässä kohtaa pitäis tehdä, vaan se huomio on siinä omassa lapsiryhmässä ja muu saa sitte sillä välin vähän olla. Ettei sitä tehdä niinku vasemmalla kädellä siinä kohtaa.”

Kaiken kaikkiaan pienryhmätoiminta nähdään haastattelujen mukaan Nurmennukkassa positiivisena asiana, eivätkä kasvattajat toisin enää haluaisi toimia. Pienryhmissä vuorovaikutus paranee, toisin kuin suurryhmissä, joissa vuorovaikutussuhteita on pienelle lapselle liikaa. Pienryhmätoiminta tuo rauhaa sekä aikuiselle, että lapselle. Kasvattajat toivat esiin myös sen, että pienryhmissä heillä on enemmän aikaa leikkiä lasten kanssa. Haastatteluista kävi ilmi, että kasvattajien mielestä pienryhmätoimintaan tulisi vielä enemmän pystyä panostamaan.

Et jotenki kuinka ihanaa se on ollu se pienryhmä, niinku aikuiselle ja sille lapselle nimenomaan. Että siihen pitää vain yrittää panostaa.

Niin tavallaan se vuorovaikutuksen määrä, mikä siinä isossa ryhmässä niillä lapsilla on, niin kun sitä vähä aikaa seuraa, niin tuntuu että eihän siihen ittekkää, siihen ei edes itte pystyis, et miten siihen voi lapset pystyy.

5.4 Vuorohoito Nurmennukassa

Selvitimme tutkimuksessamme Nurmennukassa tapahtuvan vuorohoidon sisältöä kasvattajien näkökulmasta. Halusimme kuulla kasvattajilta omin sanoin siitä, mitä vuorohoito on Nurmennukan päiväkodissa ja mitä mahdollisuuksia sekä haasteita se asettaa hoidon toteuttamiselle. Selvitimme myös, miten vuorohoito näkyy lapsen päiväkotiarjessa. Vuorohoito Nurmennukassa tarkoittaa sitä, että lapsien hoitoajat ovat vaihtelevia aamuviidestä iltaan aina yhteentoista saakka. Perheille tarjotaan hoitoa vanhempien työvuorojen mukaan ja tällöin lapset saadaan hoitoon, silloin kun vanhemmillä on tarve. Vuorohoito on samaa hoitoa, mitä päiväsaikaanikin, mutta se vain tapahtuu varhaisesta aamusta iltamyöhään.

Siis no perheille tarjotaan sitä sen mukaan, mikä niitten vanhempien on työvuorot. Eli ne saa lapset hoitoon silloin kun ne tarvii.

Vuorohoidon mahdollisuudet. Kartoittaessamme vuorohoidon mahdollisuuksia, kasvattajat korostivat useasti iltahoitoa ja sen merkitystä vuorohoitoon. He toivat ilmi sen, että iltaisin lasten kanssa on enemmän mahdollisuuksia tehdä asioita eri tavalla, sillä silloin useimmiten on paljon vähemmän lapsia, kuin aamu- ja iltapäivällä. Illalla lapsi saa yksilöllisempää hoitoa ja tällöin hoidon voidaan katsoa olevan laadukkaampaa. Yksi haastateltavista kuvasi iltahoitoa jopa perhepäivähoidon kaltaiseksi. Mahdollisuutena nähtiin myös se, että vuorohoito vastaa vanhempien tarpeisiin saada lapsi hoitoon. Vuorohoidon puolella työskentelevät kasvattajat ovat motivoituneita tekemään vuorotyötä, sillä se on ollut jokaisen oma valinta. Tällöin voidaan taata myös vuorohoidossa oleville lapsille laadukasta hoitoa.

No se on sitä siis samaa hoitoa mitä on päiväaikaankin. Että tietysti siinä on enemmän mahdollisuuksia sen lapsen kans tehdä, jos on vähemmän lapsia, sitte niinku ihan illalla.

No se jos illalla on vähemmän lapsia, niin sitte niille lapsille on sillai enemmän aikaa antaa tää itekki. Niinku aamulla jos on hirveesti lapsia ja vähä hoitajia, niin sitte osa lapsista voi jäädä vähemmälle huomiolle.

Vuorohoidon haasteet. Vuorohoito asettaa paljon haasteita niin kasvattajille, kuin lapsillekin sekä heidän vanhemmilleen. Usein aamuisin lapsia on enemmän ja aikuisia vähemmän, joten jokaisen lapsen yksilöllinen kohtaaminen jää vähemmälle.

Myös henkilökunnan resurssipula aiheuttaa välillä haastetta esimerkiksi silloin kun työntekijöitä on sairaslomalla. Haastatteluissa tuotiin esiin pienten lasten kannalta hankaliksi pitkät illat, sillä silloin lapsi tulee kesken päivää ryhmään. Tällaisessa tilanteessa lapsen on haastavampaa päästä ryhmän mukaan. Lapselle saattaa osoitautua hankalaksi kaveriporukoiden vaihtelevuus, kun hoitopäivä alkaa ja loppuu vaihteleviin aikoihin. Tämä koskee myös isompia lapsia ja kasvattajalta vaaditaan näissä tilanteissa herkkää huomiokykyä, jotta lapsi sopeutuisi vaihtuvaan lapsiryhmään.

Se vaatii työntekijöiltä ja lapsilta tosi paljo joustavuutta ja ei oo välttämättä lapsellekään aina heleppo olla niinku eri ryhmäs. Ja sitte se jos on niinku joku kaverisuhde syntyny, voi olla, että ens viikolla ei ne kohta ollenkaa ne parhaat kaverit.

Toisaalta ryhmän vaihtelevuus nähtiin myös mahdollisuutena, sillä silloin lapsi saa harjoittaa omaa sosiaalisuuttaan.

Mut sit toisen kautta sitte siinä kyllä oppii sitä sellasta sosiaalisuutta ja sellasta, että ne kaverit vaihtelee ja aikuiset vaihtelee. Onhan se niinku niinkin päin tietysti.

Vuorohoidossa lapsen ollessa useimmiten vain iltaisin paikalla, hänellä jää muu toiminta vähemmälle. Tällöin voi syntyä tilanne, jolloin lapsi ei pääse lapsiryhmään kunnolla mukaan ja kaverisuhteiden luominen voi olla hankalaa. Vuorohoidossakin haasteen luo se, että kaikki 1-6 vuotiaat ovat samassa ryhmässä. Pienet isojen joukossa sekä ylivilkkaat lapset asettavat oman haasteensa laadukkaan hoidon järjestämiseen. Myös joustavuus korostuu vuoropuolella, mikä haastateltavien mukaan näkyikin kaikessa toiminnassa. Vuorohoito vaatii joustavuutta niin lapsilta kuin työntekijöiltäkin. Esimerkiksi askarteluja ei voida tehdä kaikkien kanssa yhtenä päivänä, vaan se venyy, sillä kaikki eivät ole aina samaan aikaan paikalla.

Ja sitte taas tavallaan, jos on suunniteltu tehtävän jotaki, niin sitte se taas niinkun saattaa et kestä viikkoja, että joku asia tehdään niin, että suurin piirtein kaikki lapset ehtii tekeen.

Siellä (vuororyhmässä) jourutaan tekeen paljo joustoja just se takia, että kun tullaan esimerkiksi iltaan. Että ne pääsee päiväunille vielä ja se niinkun venyyttä siellä niitä tilanteita ihan erilailla kun päiväpuolella.

Työvuorosunnittelu nähtiin myös haasteellisena, sillä ei ole järkevää laittaa lastentarhanopettajaa tekemään iltavuoroa muutaman lapsen kanssa. Tällöin taas käy niin, että toiset kasvattajat saattavat kuormittua. Työntekijöiden keskinäinen kommunikointi nähtiin haastateltavien mukaan kiperänä, sillä pitkät illat ovat toimintakauden aikana lisääntyneet. Tällöin kaikki työntekijät eivät välttämättä ole samaan aikaan töissä. Kasvattajien olisi ensisijaisen tärkeää kuitenkin pystyä ja ehtiä kommunikoida ja vaihtamaan kuulumisia keskenään. Jokaisessa haastattelussa korostettiin sitä, että jokainen lapsi reagoi omalla tavallaan vuorohoitoon. Vuorohoidon vaikutusten voidaan siis katsoa olevan lapsikohtaisia. Temperamentiltaan sopeutuvainen lapsi sopeutuu usein myös vuorohoitoon ja toiset taas vaativat säännöllisemmän rytmin.

Riippuu tietysti lapsen luonteesta. Toiselle se saattaa olla hyvinkin negatiivinen ja sitten on toisia lapsia jotka menee kuin kala veteen. Niistä ei huomaa niinkun mitään, että se niihin vaikuttaa.

Unien katkonaisuus nostettiin esille monessa haastattelussa lapsen negatiivisesti vaikuttavana tekijänä. Lapsi ei välttämättä koskaan "saa nukkua tarpeeksi", kun hänet voidaan herättää kesken yöunien sekä päiväunien. Jokainen haastateltava toi esiin myös, että mikäli lapsi tulee iltavuorosta suoraan aamuvuoroon, on hän entistä väsyneempi, sillä yön unet ovat todennäköisesti jääneet liian lyhyiksi. Tällöin hoitopäivä aloitetaan valmiiksi väsyneenä. Myös viikolla olevat vapaapäivät aiheuttavat lapsikohtaisesti rikkonaisuutta vuorohoitolapsen elämään. Aamulla saatetaan olla todella väsyneitä ja illalla puolestaan käydään ylikierröksillä. Myös monen päivän vapaat näkyvät välittömästi lapsen käytöksessä päiväkodissa. Haastateltavat kokivat, että arki voi olla välillä vuorohoidossa lapsen kanssa sitä, kuin aloittaisi kaiken alusta.

... jos lapsi on ollu iltavuoros ja tulee seuraavaan aamuun niin silloin sen yön tunnit on jäänyt kotona aika lyhyiksi. Se on aamulla heti valmiiksi väsynyt.

Et kyllä se toisaalta niinku aika kauheeta räökkäystäkin niille on.

Halusimme myös selvittää kasvattajien näkemyksiä pienryhmätoiminnan toteuttamisen mahdollisuuksista vuororyhmän osalta. Kiinnostuksen kohteena oli, olisiko sitä mahdollista toteuttaa vai toisiko se liikaa haasteita. Pääsääntöisesti pienryhmätoiminnan toteuttaminen nähtiin kasvattajien keskuudessa haastavana jo päiväkodin tilojenkin puolesta. Myös vaihtelevat työvuorot vaikeuttavat pienryhmätoiminnan toteuttamista, sillä osa aikuisista tulee aamuvuoroon, toiset väli tai iltavuoroihin. Pienryhmätoimintaa onkin joskus yritetty toteuttaa vuororyhmässä. Pienryhmätoiminnan toteuttamista vuororyhmässä voitaisiin joidenkin haastateltavien mukaan pitää mahdollisena, mikäli kyseisenä päivänä ei olisi pitkälle iltaan jatkuvaa myöhäistä iltavuoroa. Tämä vaatisi myös työvuorollista suunnittelua siten, että ryhmässä olisi riittävästi aikuisia päivän aikana. Pienryhmätoiminnan toteuttaminen nähtiin mahdollisena, mutta ei päivittäin. Vuorohoidon ryhmässä nähtiin kuitenkin parhaana vaihtoehtona se, että lapset jaetaan päivän mukaan pienempiin ryhmiin eikä siten, että olisi nimetty jotkut tietyt aikuiset tietyille pienryhmille.

Kyllä varmaan sen jotenki sais toimii, että vois kattoo just semmosen päivän, missä hoitajat tulee sillai aika aikasin kaikki et jos ei sitten mitään hirveen pitkää iltaa oo, niin sitte siinä päivällä vois olla ehkä mahdollista semmonen toiminta.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä luvussa vastaamme tutkimuskysymyksiin ja esittelemme työmme keskeisimmät johtopäätökset. Tutkimuksemme tarkoituksena oli kartoittaa, minkälaista varhaiskasvatusta Nurmennukan päiväkodissa toteutetaan. Peilaamme tekemiämme johtopäätöksiä teoriakirjallisuuteen. Lisäksi tuomme johtopäätöksissä esiin muitakin, kuin tutkimuskysymysten alaisia seikkoja, jotka koemme tärkeiksi tutkimustuloksiksi työmme kannalta.

Tutkimuskysymyksemme ovat

1. Millaista on laadukas varhaiskasvatus Nurmennukan päiväkodissa kasvattajien näkökulmasta?
2. Mitkä ovat pienryhmätoiminnan haasteet ja mahdollisuudet?
3. Mitkä ovat vuorohoidon asettamat haasteet sekä mahdollisuudet päivähoiton toteuttamiselle?

Aiheesta ei ole tehty aikaisempia opinnäytetöitä kyseiseen päiväkotiin, joten emme voi verrata tutkimusta ja sen tuloksia aikaisempiin tutkimuksiin. Varhaiskasvatuksesta ylipäättään ja sen eri suuntauksista löytyy paljonkin tutkimuksia ja kirjallisuutta. Kuten laadulliselle tutkimukselle on ominaista, ovat tutkimuksemme tulokset hyvin kohdistettuja, eikä niitä voida yhdistää muihin tutkimuksiin. Hirsjärven ym. (2009, 157) mukaan laadullisessa tutkimuksessa tarkoituksena on löytää tosiasioita tutkitavasta kohteesta ja kuvata niiden todellisia näkökulmia. Tutkimustulokset perustuvat haastatteluista saatuun aineistoon, joka muodostuu haastateltavien kasvattajien sen hetkisistä näkemyksistä Nurmennukan varhaiskasvatuksesta.

6.1 Laadukas varhaiskasvatus Nurmennukan päiväkodissa kasvattajien näkökulmasta

Varhaiskasvatuksen laatuun vaikuttavat monet asiat, joita esittelemme seuraavaksi Nurmennukan henkilökunnan näkökulmasta. Erityisesti varhaiskasvatusympäristön merkitys on suuri, kun puhutaan laadukkaasta varhaiskasvatuksesta. Turvallisuus

näky Nurmennukassa niin fyysisten tilojen suunnittelussa, kuin psyykkisessä ja sosiaalisessa ilmapiirissä. Turvalliset, tutut kasvattajat tekevät lapsen päivähoidosta mielekkäämpää. Suurin osa haastateltavista on työskennellyt Nurmennukan päiväkodissa sen perustamisesta lähtien, mikä tarkoittaa sitä, että henkilökunnan vaihtuvuus on erittäin pientä. Lapsen kehityksen kannalta on tärkeää kasvattajien pysyvyys. Vaikka päivähoidolla onkin paljon etuja, voidaan etenkin alle 3-vuotiaista lapsista puhuttaessa todeta siinä myös haittapuolia. Päivähoidon voidaan Munterin (2001, 40) mukaan katsoa vaikuttavan vanhemman ja lapsen suhteeseen negatiivisesti, etenkin mikäli lapsen päivähoitopäivät venyvät pitkiksi. Toisaalta taas vanhemmuus ja sen laatu ovat lapsen kehityksen kannalta merkittävämpää, kuin päivähoidon laatu. Vanhemmuutta ja vanhempien kasvatustehtävää pyritään päivähoitossa tukemaan kasvatuskumppanuuden myötä.

Kaskela & Kekkonen (2006, 17-18) toteavat, että kasvatuskumppanuuden tavoitteena on, että lapsi tulee nähdyksi, ymmärretyksi ja kuulluksi kokonaisvaltaisesti. Kasvattajat vastaavat siitä, että kasvatuskumppanuus näkyy alusta alkaen perheiden ja päiväkodin välisenä yhteistyönä. Se on ammatillista toimintaa, jossa vanhemmat saavat mahdollisuuksia osallistua lastaan koskeviin asioihin. Näin vanhemmilla on mahdollisuus syventää omaa rooliaan lapsen varhaiskasvatuksessa. Rinkinen (2002, 177) korostaa, että vaikka vanhemmilla onkin ensisijainen vastuu lasten kasvatuksesta, on päiväkodin tärkeää tukea heidän kasvatustyötään.

Kasvatuskumppanuus näkyy Nurmennukassa päivittäisinä kohtaamisina sekä keskusteluina ja sovittuina tapaamisina vanhempien kanssa. Tärkeäksi koettiin myös yhteiset pelisäännöt lapsen hyväksi. Tämä näkyy myös Nurmennukan omassa varhaiskasvatussuunnitelmassa, joka on luotu yhdessä vanhempien kanssa. Kronqvist (2016, 29) nostaa esiin, että varhaiskasvatussuunnitelmien tarkoituksena on edistää sekä auttaa lapsiryhmän toiminnan suunnittelua, vuorovaikutusta lapsen kanssa sekä vanhempien kanssa tehtävää yhteistyötä. Tämä puolestaan on pedagogisen työn keskeisiä asioita, joten suunnitelmalla on huomattava merkitys varhaiskasvatuksen toteuttamiseen.

Haastattelujen toteuttamisen aikaan Nurmennukassa oli aivan uudenlainen tilanne, sillä kumpikin lapsiryhmä oli ääriään myöten täynnä. Paikkakunnalla ei ole muita päiväkoteja ja vain muutama perhepäivähoitaja. Kunta on velvollinen tarjoamaan

päivähoitopaikkaa jokaiselle sitä tarvitsevalle, joten päiväkotiki on joutunut ottamaan vastaan kaikki hoitopaikkaa tarvitsevat lapset. Lasten päivähoito on pyrittävä järjestämään siten, että se tarjoaa lapsen hoidolle ja kasvatukselle sopivan hoitopaikan ja jatkuvan hoidon sinä vuorokauden aikana, jona sitä tarvitaan (L19.1.1973/36). Liian täydet lapsiryhmät vaikuttavat kaikkeen toimintaan Nurmennukassa. Tilat eivät sellaisenaan riitä liian suuren lapsiryhmän pyörittämiseen. Suuri lapsimäärä kuormittaa myös kasvattajia, sillä lapsia on usein liikaa suhteessa kasvattajien määrään. Näin varhaiskasvatukseen laatuun ei pystytä kiinnittämään hehtisessä arjessa ehkä niin paljoa huomiota, kuin kasvattajat haluaisivat. Kiire on valitettavasti läsnä lähes päivittäin Nurmennukassa sekä päivä- että vuororyhmän toiminnassa. Myös suunnittelusta ja työntekijöiden yhteisten palaverien pitämisestä joudutaan karsimaan ajanpuutteen vuoksi. Tämä saattaa heijastua myös ajan myötä työssä jaksamiseen negatiivisella tavalla.

Työilmapiiri Nurmennukassa on kuitenkin kasvattajien mukaan erinomainen ja asiat pystytään selvittämään puhumalla. Kasvattajien keskinäiset suhteet ja niiden toimivuus heijastuvat lapsiin, tässä tapauksessa positiivisessa valossa. Furman ja Ahola (2002, 53-54) korostavat, että hyvin toimivaan työyhteisöön vaaditaan jokaisen työntekijän panostusta. Ehkä kuitenkin yksi tärkeimmistä asioista toimivaan työyhteisöön on se, että sen jäsenet välittävät ja pitävät huolta toisistaan. Välittäminen on asenne sekä ajattelutapa, jossa työkavereiden henkinen hyvinvointi koetaan erittäin tärkeäksi. Se merkitsee sitä, että työntekijät tervehtivät toisiaan, osoittavat kiinnostusta toisiaan kohtaan sekä ovat valmiita auttamaan ja tukemaan toisiaan työpäivällä. Laadun takaamiseksi varhaiskasvatuksessa on tärkeää luoda niin kasvattajien välille, kuin kasvattajien ja vanhempienkin välille yhteiset toimintaperiaatteet lasten edun takaamiseksi.

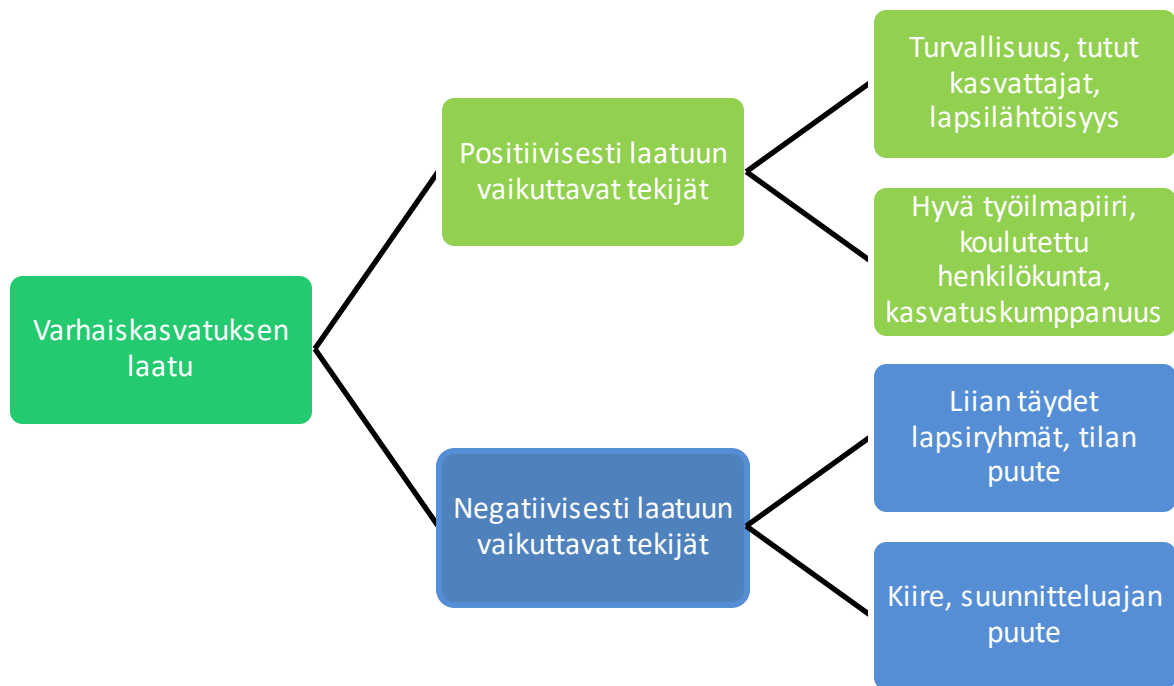
Laadukkaan varhaiskasvatuksen avain on aina motivoitunut työntekijä. Työntekijän tulee olla aidosti kiinnostunut tekemästään kasvatustyöstä ja olla yhteistyökykyinen työyhteisössään. Kaivolan (2003, 150) mukaan motivaatioon vaikuttavat niin sisäiset kuin ulkoiset tekijät. Hänen mukaansa ulkoisia tekijöitä työmotivaatioon ovat muun muassa työstä saatava korvaus, työn yhteiskunnallinen merkitys sekä mahdollisuus oppia uutta. Myös työntekijän omat sosiaaliset suhteet vaikuttavat työmo-

tivaatioon. Vaikka koulutus ei olekaan tärkein asia, on kuitenkin tärkeää, että varhaiskasvatuksen työntekijä on saanut koulutusta tehtäviinsä ja osaa perustella toimintaansa teorian kautta. Kouluttautumista tulisi jatkaa myös työn ohessa, erilaisin täydennyskoulutuksin. Näin työntekijä pysyy ajan hermolla varhaiskasvatuksen muuttuvassa maailmassa.

Karilan (2016, 26) mukaan varhaiskasvatuksen laatua voidaan parantaa merkittävästi lisäämällä kasvattajien ammattitaitoa, jolla taas on suuri vaikutus lapsen oppimiseen ja kehitykseen. Lisäksi laadukkaasti koulutettu ja ammattitaitoinen kasvattaja pystyy kirjoittajan mukaan tarjoamaan lapselle lämmintä, stimuloivaa ja tukevaa vuorovaikutusta. Ammattitaitoinen varhaiskasvatus vaatii hänen mukaansa kasvattajalta riittävän määrän varhaiskasvatukseen suuntaavaa koulutusta. Toisaalta taas henkilökunnan koulutus itsessään ei pelkästään takaa laadukasta varhaiskasvatusta. Hyvä kasvatuksellinen koulutus vaatii teorian ja käytännön vuoropuhelua. Mielestämme on tärkeää korostaa sitä, että pelkkä koulutus ei aina takaa laadukasta varhaiskasvatusta, mutta on siinä kuitenkin yksi tärkeä osatekijä. Kasvattajan toimintaan vaikuttavat kuitenkin aina myös tämän persoona, arvot sekä työkokemus.

Suurin kehittämiskohta nähtiin siinä, että ryhmissä tulisi olla tarpeeksi kasvattajia lapsimäärää nähden. Liian usein ääri rajoille venymisessä on vaikutuksia työntekijöiden sekä lasten hyvinvointiin. Yhteisten palaverien pito on myös yksi asia, johon kaivattaisiin lisää panostusta. Tämä lisäisi työssä jaksamista ja edistäisi koko varhaiskasvatuksen laadukasta toteuttamista. Toiminnan suunnittelulle kaivattaisiin myös lisää aikaa, sillä välillä suunnittelu aika jää käyttämättä, koska kasvattajilla on kova kiire. Myös lapsilähtöisyyteen panostaminen sekä sen huomioiminen olisivat yksi kehittämisen kohta Nurmennukan päiväkodissa kasvattajien näkökulmasta. Suunnitteluun panostaminen on Morrisonin (2010) mukaan tärkeää jo senkin vuoksi, että se tukee lapsilähtöisyyttä. Hänen mukaansa kasvattajan tulisi miettiä, tukeeko hän päivittäisellä toiminnallaan lapsen kehitystä sen eri osa-alueilla. Lapsilähtöisyyttä on huomioida varhaiskasvatuksessa lapsen ikä, temperamentti, oppimistyylit sekä kulttuuri, josta hän on lähtöisin. Varhaiskasvatuksen laatuun vaikuttavat tekijät ovat pelkistetty seuraavassa kuviossa.

Kuvio 2. Varhaiskasvatuksen laatuun vaikuttavat tekijät

Tutkittaessa pienellä paikkakunnalla sijaitsevaa päiväkotia ja siihen liittyviä ominaisuuksia, meillä oli jo tietyt ennakkokäsitykset siitä, mitä tutkimustulokset tältä osaa saattaisivat sisältää. Kuten arvelimme, mielipiteet pienellä paikkakunnalla työskentelystä jakoutuivat kahtia. Toiset näkivät pelkästään hyvänä asiana sen, että he tuntevat varhaiskasvatuksen piirissä olevat perheet jo ennen päivähoiton aloittamista. Osa kasvattajista saattaa olla tekemisissä heidän kanssaan myös vapaaajalla. Toiset näkivät tämän seikan haasteena ja enemmänkin negatiivisessa, kuin positiivisessa valossa. Toisaalta taas moni haastateltavista osasi ajatella asiaa kummaltakin kantilta, eikä tehnyt selvää rajausta omassa näkemyksessään. Edes kauppareissulla ei voi välttyä siltä, että tuttuja tulee vastaan. Sanomisistaan tulee olla erittäin tarkka, joten myös vaitiolovelvollisuus korostuu huomattavasti pienellä paikkakunnalla työskenneltäessä. Pienellä paikkakunnalla päivähoiton tarjonta on yksipuolista, sillä muita päiväkoteja ei ole tarjolla. Tuloksista nousi kuitenkin esiin, että on kuitenkin iso etu, että tämän kokoisella paikkakunnalla on päiväkotia, sillä se ei aina ole itsestään selvää. Päätöksenteko pienellä paikkakunnalla on suhteellisen nopeaa, joten päätöksiä ei tarvitse odottaa kovin kauaa.

6.2 Pienryhmätoiminnan asettamat haasteet ja mahdollisuudet kasvattajien näkökulmasta

Pienryhmät rauhoittavat sekä lapsen, että kasvattajan päivää ja tukevat lapsen kehityksen kannalta tärkeitä leikki- ja oppimistilanteita. Sosiaalisuus ja sosiaaliset suhteet korostuvat pienryhmien toiminnassa. Eräässä haastattelussa tuotiin esiin, että pienryhmässä lasten ei tarvitse hakea huomiota aikuiselta negatiivisen toiminnan kautta, vaan sitä saa kasvattajalta muutenkin. Tämä on mielestämme erittäin tärkeä huomio, sillä suuressa lapsiryhmässä kasvattajan huomiota voi olla vaikeaa saada. Pienryhmätilanteissa melutaso ei nouse yhtä korkealle, kuin suuressa ryhmässä toimittaessa. Keltinkangas-Järvisen (2012, 92) mukaan melu päiväkodissa saattaa luoda jopa stressiä. Melu vaikuttaa negatiivisesti etenkin hyvin sensitiivisiin lapsiin, sillä melun keskellä oppiminen vaikeutuu huomattavasti. Kaikkein pienimmille lapsille taas melu aiheuttaa haasteita kielen kehityksessä, sillä metelin keskellä pienen lapsen on vaikeaa erottaa toisten puheesta kielen oppimisen kannalta tärkeitä äänteitä.

Pääasiassa pienryhmien rakenteet ovat pysyviä, mutta vaihdoksia voidaan tehdä, mikäli se on ryhmän toimivuuden kannalta välttämätöntä. Tällaisessa tilanteessa halutaan pitää kuitenkin kiinni siitä, että lapsen omahoitaja pysyy samana. Etenkin alle kolmevuotiaiden lasten tulisi saada muodostaa pysyviä ihmissuhteita niin, että päiväkodin kasvattajat eivät vaihdu tiuhaan tahtiin. Pysyvät aikuiset auttavat lasta rakentamaan omaa minäänsä kiinteäksi kokonaisuudeksi. Tällöin lapsi pystyy ajattelemaan kuuluvansa johonkin ja kokee itsensä merkitykselliseksi. (Siren-Tiusanen 2001, 22.) Pienryhmät toimivat pääasiallisesti aamupäivisin, sillä silloin lapsimäärä on suurimmillaan päiväryhmässä.

Lapsen keskittyminen pienemmässä ryhmässä on helpompaa ja samalla myös ujommat lapset rohkenevat helpommin toimimaan ryhmässä. Pienryhmätoiminta tukee niin lasten, kuin aikuisen ja lapsen välistä vuorovaikutusta sekä sosiaalisia suhteita. Mielestämme tärkeimmäksi johtopäätökseksi pienryhmätoiminnan eduista muodostui se, että pienryhmät luovat turvallisuuden tunnetta lapselle. Kasvattajat pystyvät myös paremmin huomioimaan jokaisen lapsen yksilönä ja tällöin he saavat omassa varhaiskasvatussuunnitelmassaan määriteltyä yksilöllisempää hoitoa.

Tutkimuksen toteutuksen aikaan pienryhmätilat olivat vähissä ja toiminnan suunnittelussa jouduttiin kiinnittämään erityistä huomiota tilojen luomiin rajoitteisiin. Pienryhmätoiminnan suurimpana haasteena nähtiin se, että toiminnan suunnittelulle ei riitä päiväkodin arjessa tarpeeksi aikaa. Tähän olisi tärkeää löytää aikaa, sillä pienryhmässä on eri-ikäisiä lapsia, mikä asettaa haasteen toiminnan järjestämiselle. Sanotaan, että aikuiset luovat kiireen, eivät lapset. Suunnittelun puute aiheuttaa kiireen tuntua, mikä taas tekee päiväkodin arjesta sirpaleista (Reunamo 2007,123). Uudessa varhaiskasvatuksen perusteissa (2016, 10) todetaan, että lapsella on jo varhaiskasvatuslain velvoittamana oikeus saada kasvatusta, joka on suunnitelmallista sekä tavoitteellista. Lapsen yksilöllisestä varhaiskasvatussuunnitelmasta nousevat tavoitteet tulisi ottaa huomioon lapsiryhmän toimintaa suunniteltaessa.

Pienryhmissä osallisuus kasvaa. Haastattelujen perusteella voidaan todeta, että aikuisellakin on pienryhmässä paremmat mahdollisuudet osallistua leikkiin ja muuhun toimintaan. Lisäksi lasten osallisuus ja vaikuttamismahdollisuudet kasvavat pienryhmässä verrattuna suurryhmään. Lapsen sosiaalisella osallistumisella on Lehtisen (2000, 79) mukaan monia positiivisia vaikutuksia tämän elämään. Osallistumisen kautta lapsi luo vertaisryhmässä tärkeitä suhteita muihin lapsiin sekä kasvattajiin. Voidaan myös ajatella, että lapselle tärkeämpää on mukana oleminen, kuin toiminnan varsinainen sisältö tai päämäärä.

Myös pienryhmätoimintaan tulisi panostaa yhä enemmän, sillä se on todettu hyväksi toimintatavaksi. Toiminnan toteutukseen aikaa löytyy, mutta suunnittelu jää usein vähemmälle ja välillä toiminta suunnitellaan juuri ennen pienryhmiin siirtymistä. Toiminnan pitäisi olla sellaista, että se tukisi eri-ikäisten lasten kasvua, kehitystä sekä oppimista. Jos kaikki lapset pienryhmän sisällä olisivat suurin piirtein saman ikäisiä, olisi toiminnan suunnittelu kasvattajalle paljon helpompaa ja tällöin lapsilähtöisyys olisi helpompaa ottaa huomioon. Pienryhmätoiminta nähtiin kuitenkin erittäin positiivisessa valossa päiväkodin toiminnalle. Silti pienryhmissä esiintyy ajoittain kiirettä, vaikka pienryhmien tarkoituksena on juurikin rauhoittaa lapsen sekä kasvattajan päivää.

6.3 Vuorohoidon asettamat haasteet sekä mahdollisuudet päivähoiton toteuttamiselle kasvattajien näkökulmasta

Vuorohoitoa tapahtuu aamusta iltaan ja lapset tulevat sekä lähtevät hoidosta eri aikoihin. Suurimpana haasteena vuorohoidossa nousi esiin lapsen arjen rikkonaisuus. Unet jäivät monilta osin liian vähäisiksi, sillä lapsi joudutaan useimmiten herättämään kesken sekä yö- että päiväunien. Tämä puolestaan aiheuttaa levottomuutta lapsessa ja väsyttää lasta. Unen puute sekä unen huono laatu ja näistä seurauksena oleva päiväaikaisen vireyden heikkeneminen ilmenee erilaisina eri-ikäisillä lapsilla. Pienillä lapsilla esiintyy yleensä levottomuutta sekä ylivilkkautta. Väsyneellä lapsella tyypillisiä piirteitä ovat keskittymisvaikeudet sekä tunteiden ailahtelevuus. Leikki-ikäisellä lapsella yhtäjaksoisen unen tarve on noin 10-12 tuntia. (Saarenpää-Heikkilä 2001, 1087-1088.)

Arjen rikkonaisuus vuorohoidossa näkyy unien lisäksi myös vaihtuvina kaveriporukoina ja tällöin lapsella on suuri haaste sopeutua lapsiryhmään kesken päivän. Kaske ja Kronqvist (2007,11) kertovat lapsen hyvinvoinnin edistämiseen vaikuttavista tekijöistä lapsen elinympäristöön. Heidän mukaansa turvalliset ja pysyvät ihmissuhteet ovat lapsen ensisijaisia hyvinvointia edistäviä sekä suojaavia tekijöitä. Nurmenkassa kasvattajien vaihtuvuus on pientä, joten lapset pystyvät luomaan pysyviä ihmissuhteita päiväkodissa. Munter (2001, 109) korostaa myös ihmissuhteiden sekä vertaissuhteiden merkitystä. Hänen mukaansa lapset tarvitsevat läheisiä vertaissuhteita päivähoitossa. Lasta tulisi tukea näiden suhteiden muodostamisessa sekä pyrkiä siihen, ettei lapsen tarvitse vaihtaa ryhmää. Tällöin turvataan lapselle mahdollisuus pysyviin vertaissuhteisiin.

Yhtenä haasteena nähtiin myös työntekijöiden keskinäinen kommunikointi. Päiväkodissa voi olla usein sellaisia päiviä, etteivät kaikki työntekijät ole samaan aikaan töissä, jolloin olisi mahdollista suunnitella yhdessä toimintaa ja vaihtaa kuulumisia työhön liittyvistä asioista. Vuorohoito vaatii kasvattajalta joustavuutta, koska heidän täytyy olla valmiita työskentelemään myös yksin ja työajat ovat hyvinkin vaihtelevia. Myös toiminnan suunnittelussa vaaditaan joustavuutta, sillä asioita tehdään pitkällä aikavälillä. Jokaisen lapsen sopeutuminen vuorohoitoon on yksilöllistä. Toiset lapset sopeutuvat epäsäännölliseen rytmiiin helpommin ja saavat kavereita helpommin, kuin toiset lapset.

Selvitimme pienryhmätoiminnan toteuttamisen mahdollisuuksia vuororyhmässä, mutta se koettiin haasteelliseksi tilojen sekä työvuorojen puolesta. Pienryhmätoimintaa voitaisiin toteuttaa joskus, mutta päivittäiseksi toiminnaksi sitä ei olisi mahdollista saada. Vuorohoidon ryhmässä parhaaksi toimintatavaksi nähtiin se, että jaetaan päivän mukaan lapsia pienempiin ryhmiin ilman, että heille olisi merkitty yhtä tiettyä kasvattajaa pienryhmää kohden. Eri-ikäiset lapset samassa ryhmässä luovat kasvattajille haastetta, koska toiminnan suunnittelu on tällöin vaikeampaa.

Iltahoito nähtiin positiivisena asiana, sillä vuorohoidossa iltahoito on yksilöllisempää hoitoa. Tällöin toimintaa on helpompi räätälöidä vastaamaan lapsen yksilöllisiä tarpeita. Iltahoidossa syntyy erilaisia sekä pitkäkestoisempia leikkejä ja illat ovat useimmiten rauhallisempia kuin päivät. Siippainen (2012,119) kertoo tutkimuksessaan, että useimmiten lapset ovat tietoisia äärivuorojen poikkeavuuksista. Äärivuoroilla tässä tarkoitetaan aamuisin ennen kahdeksaa tai illalla viiden jälkeen tapahtuvaa päivähoitoa. Lasten toiminta voi olla tällöin erilaista ja useimmiten äärivuoroissa toiminta on rennompaa.

7 POHDINTA

Opinnäytetyön tekeminen on ollut vuoden mittainen projekti, jonka aikana ovat ehdineet muuttumaan niin tutkimuskysymykset kuin –menetelmätkin. Opinnäytetyön tekeminen parin kanssa oli meille molemmille mieluisa tapa työskennellä. Parin kanssa sai vaihtaa ajatuksia aiheesta ja jakaa työmäärää. Lisäksi pystyimme tukemaan ja kannustamaan toinen toistamme koko opinnäytetyöprosessin ajan. Onneksemme tyylimme luoda ja kirjoittaa tekstiä olivat melko samanlaiset, joten teksti muodostui melko kivuttomasti ehjäksi kokonaisuudeksi. Toisaalta taas parin kanssa työskentely vaati myös paljon joustavuutta sekä aikataulujen yhteen sovittamista. Oman haasteensa opinnäytetyön työstämiseen ovat tuoneet päällekkäiset opinnot sekä molempien työssä käyminen. Vaikka välillä meni viikkojakin, kun emme varsinaisesti kirjoittaneet työtä, kävi ajatustyö kuitenkin koko ajan vilkkaana ja pohdimme, miten seuraavaksi taas jatkamme.

Aikaisemmin opinnoissa oli käynyt jo erittäin tutuksi erilaisten raporttien, reflektioiden ja esseiden kirjoittaminen, joten tavallaan opinnäytetyön teorian kirjoittamiseen oli osaaminen jo kehittynyt. Laadullisen tutkimuksen ja haastattelujen tekeminen olivat taas sen sijaan aivan uutta meille molemmille. Onneksemme saimme yhteistyötahoksi juuri sen päiväkodin, jonka halusimmekin ja saimme suorittaa haastattelut tutuille kasvattajille. Tämä mielestämme helpotti työskentelyä, eikä täten haastattelujen tekemistä tarvinnut jännittää. Lisäksi uskomme, että haastateltavien oli helppo kertoa meille aidot mielipiteet Nurmennukan varhaiskasvatuksesta, sillä he tiesivät meidät jo entuudestaan. Toisaalta meillekin haastattelijoina oli luonnollista toimia haastattelutilanteissa. Tutkimusaineistoa kertyi melko vähän, mutta sisällöltään aineisto oli hyvin kattava ja vastasi tarpeitamme.

Nurmennukan päiväkodista voidaan ajatella, että se on suhteellisen pieni päiväkotikoti. Tiensuu (2005, 58) korostaa pienen päiväkodin etuja, joita ovat lasten vilkkaampi kielellinen vuorovaikutus sekä leikin suurempi määrä. Lisäksi lapselle on todettu olevan kivuttomampaa jäädä pieneen päiväkotiin. Myös lasten osallisuus on suurempaa pienemmässä päiväkodissa, eikä aikuisen rooliksi jää pelkästään lasten valvominen vaan kasvattajankin osallisuus on suurempaa. Pienellä paikkakunnalla

suurin osa lapsista on keskenään tuttuja jo päiväkodista, mikä taas helpottaa tulevaisuudessa kouluun siirtymistä. Tällöin lapset tuntevat toisensa jo ennalta, jolloin ryhmäytyminen voi olla luonnollisempaa.

Uskomme, että opinnäytetyömme antaa tarkan kuvauksen päiväkotia Nurmennukan toiminnasta ja siitä, miten kasvattajat sen kokivat haastatteluajankohtana. Lisäksi uskomme, että opinnäytetyömme auttaa kasvattajia kehittämään omaa ja päiväkodin toimintaa sekä tarkastelemaan omaa toimintaa myös ulkopuolisen silmin. Tutkimuksestamme nousi kehittämisen kohteita ja toivomme, että kasvattajat ottavat kertomistaan asioista kiinni ja toisivat ne osaksi päiväkodin toimintaa. Pienryhmätoiminta nähdään nykypäivänä erittäin hyvänä asiana ja olisikin tärkeää, että näihin ryhmiin pyritäisiin aina, kun mahdollista. Pienryhmätilanteista hyötyvät niin lapset kuin kasvattajatkin, sillä nämä tilanteet luovat mahdollisuuden yksilölliseen kohtaamiseen lasten kanssa.

Tutkimuksestamme kävi ilmi, että pienryhmätoiminta ja toiminnan suunnittelu olivat sellaisia asioita, joihin kaivattaisiin selkeästi lisää aikaa ja resursseja. Toiminnan suunnitteluun omat haasteensa loi myös se, että pienryhmissä lasten ikä saattoi vaihdella yksivuotiaasta kuusivuotiaaseen. Ikäjakautuksen ollessa näin suuri, voi olla haasteellista suunnitella toimintaa, joka tukee jokaisen lapsen ikätasoa. Kokeneiden kasvattajien on varmasti helpompaa improvisoida toimintaa pienelle – tai suuremmallekin ryhmälle, kuin vähemmän työkokemusta omaavan työntekijän. Kokemuksen karttuessa kasvattajalle kerääntyy ideoita, joita voi hyödyntää tilanteen sitä vaatiessa. Henkilöstömitoituksen ollessa tiukka, on vaikeaa löytää aikaa tärkeille yhteisille palaverille ja suunnitteluhetkille.

Päiväkodin lapsiryhmät olivat täynnä keväällä 2016, mikä vaikutti kaikkeen päiväkodin toimintaan ja varhaiskasvatukseen laatuun. Mielenkiintoista olisi tietää, miten tilanne on kasvattajien näkökulmasta muuttunut syksyyn mennessä sekä ovatko kiire ja henkilöstöpula edelleen läsnä päiväkodin arjessa. Tutkimustulokset ja täten johdot päätökset päiväkodin toiminnasta voisivat olla varsin erilaiset, mikäli tutkimus toteutettaisiin nyt, noin puoli vuotta myöhemmin. Ajatuksia heräsi myös siitä, että millaista toimintaa Nurmennukan päiväkodissa olisi vaikkapa 10 vuoden kuluttua. Isojoki on hiljenevä maaseudun kunta, jossa ikääntyneiden osuus kasvaa ja lasten

sekä nuorten osuus vähenee. Tämä sama ongelma on monilla pienillä paikkakunnilla, sillä Suomessa yhä useampi perhe muuttaa kasvukeskuksiin, jossa palvelut ovat paremmin saatavissa kuin maaseudulla. Huolenaiheeksi herääkin, miten varhaiskasvatuspalvelut tuotetaan yhteiskunnan muuttuessa. Lokakuussa 2016 astuivat voimaan uudet varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, joten emme ehtineet tähän työhön niitä juurikaan soveltamaan.

Sosionomikoulutuksen saaneina voimme jatkossa toimia myös varhaiskasvatuksen ammattilaisena, lastentarhanopettajana. Olemme molemmat suorittaneet tarvittavat 60 opintopistettä pedagogisia opintoja, jotka tuovat pätevyden lastentarhaopettajan tehtäviin. Esiopetuksen opettajana toimimiseen ei kuitenkaan sosionomin (AMK) pätevyys riitä. On totta, että sosionomin osaaminen varhaiskasvatuksessa ei ole pedagogisesti yhtä laajaa, kuin kasvatustieteitä opiskelleen lastentarhanopettajan. Sosionomin osaaminen perustuu pitkälti perheiden kanssa työskentelyyn, tätä korostaa myös lastentarhanopettajia suuressa arvossa pitävä Kalliala (2012, 128-132.) Hänen mielestään taas lastentarhanopettajan ydinosuudesta on nimenomaan lasten kanssa toimiminen ja sosionomin (AMK) koulutus antaa vain muodollisen pätevyden lastentarhanopettajan tehtävissä työskentelyyn. Mielestämme ihanteellisinta varhaiskasvatuksessa olisi, että sosionomin (AMK) ja yliopisto- tai opistotasoisien lastentarhanopettajan osaaminen voitaisiin yhdistää toimivaksi kokonaisuudeksi. Yhdistämällä lastentarhanopettajan laaja pedagoginen tietämys sekä sosionomin (AMK) sosiaalityön ja perhetyön näkökulma, pystyttäisiin toteuttamaan aivan uudenlaista, laadukasta varhaiskasvatusta.

LÄHTEET

- Alasuutari, M. 2010. Suunniteltu lapsuus: Keskustelut lapsen varhaiskasvatuksesta päivähoitossa. Tampere: Vastapaino.
- Alasuutari, P. 2011. Laadullinen tutkimus 2.0. Tampere: Vastapaino.
- Child Care Services Association. Ei päiväystä. Child Care Quality. [Verkköjulkaisu]. [Viitattu 5.10.2016]. Saatavana: <http://www.childcareservices.org/fs/finding/child-care-quality/>
- Furman, B. & Ahola, T. Työpaikan hyvä henki ja kuinka se tehdään. 2002. Tampere: Tammi.
- Heikka, J. Hujala, E. Turja, L. Fonsén, E. 2016. Lapsikohtainen havainnointi ja arviointi varhaispedagogiikassa. Teoksessa: E. Hujala & L. Turja (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. 3. painos. Jyväskylä: Ps-kustannus, 55-67.
- Helenius, A. & Korhonen, R. 2008. Lapsiryhmän toiminnan suunnittelu. Teoksessa: A. Helenius & R. Korhonen (toim.) Pedagogiikan palikat: johdatus varhaiskasvatukseen ja -kehitykseen. Helsinki: WSOY. 183-188.
- Hermanson, E. 1.7.2012. Lapsilähtöinen kasvatus ja curling-vanhemmuus. [Verkkootikkeli]. Helsinki: Duodecim. [Viitattu 10.9.2016]. Saatavana: http://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=kot00301
- Hirsjärvi, H. Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15 uudistettu painos. Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino Oy.
- Hujala, E. Puroila, A-M. Parrila, S. Nivala, V. 2007. Päivähoidosta varhaiskasvatukseen. Hyvinkää: Edufin
- Ikola-Norrbacka, R. 2004. Päivähoito- kuntien kilpailuvaltti? KuntaSuomi 2004- tutkimuksia nro 46. Helsinki: Suomen kuntaliitto
- Järvinen, K. & Mikkola, P. 2015. Oletko sä meidän kaa? Näkökulmia osallisuuteen ja yhteisöllisyyteen varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Pedatieto.
- Järvinen, M., Laine, M. & Hellman-Suominen, K. 2009. Varhaiskasvatusta ammatitaidolla. Helsinki: Kirjapaja Oy.
- Kaivola, T. Työpaikan ihmissuhteet. 2003. Helsinki: Kirjapaja Oy
- Kalliala, M. 2008. Kato mua! Kohtaako aikuinen lapsen päiväkodissa? Helsinki: Gaudeamus.

- Kalliala, M. 2012. Lapsuus hoidossa? Aikuisten päätökset ja lasten kokemukset päivähoitossa. Helsinki: Gaudeamus.
- Karila, H. 2001. Moniammatillisuus ja päiväkotitoiminnan suunnittelun perusteita. Teoksessa: A. Helenius, K. Karila, H. Munter, P. Mäntynen, & H. Siren-Tiusanen (toim.) Pienet päivähoitossa: Alle kolmivuotiaiden lasten varhaiskasvatuksen perusteita. Helsinki: WSOY, 271-287.
- Karila, K. 2016. Vaikuttava varhaiskasvatus: Tilannekatsaus toukokuu 2016. [Verkojulkaisu]. Helsinki: Opetushallitus. [Viitattu 12.11.2016]. Saatavana: http://www.oph.fi/download/176638_vaikuttava_varhaiskasvatus.pdf
- Kaskela, M. & Kekkonen, M. 2006. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta- Opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Helsinki: Stakes.
- Kaskela, M. & Kronqvist, E-L. 2007. Niin ainutlaatuinen. Näkökulmia lapsen yksilölliseen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Helsinki: Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskus
- Keltinkangas-Järvinen, L. 2012. Pienen lapsen sosiaalisuus. Helsinki: WSOY.
- Koivunen, P-L. & Lehtinen, T. 2015. Kasvu kiikarissa: Havainnoinnin käsikirja varhaiskasvattajille. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Kokljuschkin, M. 2001. Unelmien päiväkotit: kohti parempaa oppimisympäristöä. Helsinki: Tammi.
- Kronqvist, E-L. 2016. Varhaispedagogiikan kehityspsykologinen perusta. Teoksessa: E. Hujala & L. Turja (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus, 13-30.
- L 19.1.1973/36. Varhaiskasvatuslaki
- Laine, M. Bamberg, J. & Jokinen, P. 2007. Tapaustutkimuksen käytäntö ja teoria. Toimitetussa teoksessa: Tapaustutkimuksen taito. 9-38. Helsinki: Gaudeamus.
- Lapsilähtöisyys. [Verkkosivu]. [Viitattu 10.9.2016]. Saatavana: <http://www.media-leikki.fi/periaatteet/lapsilahtoisuus.pdf>
- Laru, S., Riihonen, R. & Tuukkanen, K. 2013. Perhe osana varhaiskasvatusta. Teoksessa: M. Oulasmaa, & R. Riihonen (toim.) Ammattikasvattajan kielletyt tunteet. Helsinki: VL-Markkinointi Oy, 47-63.

- Lasten päivähoito 2013- kuntakyselyn osaraportti. 2014. [Verkkokirja]. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. [Viitattu 21.9.2016]. Saatavana: http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/116231/Tr16_14.pdf?sequence=4
- Lastentarhanopettajaliitto. 19.11.2014. Lapsella on oikeus tarvitsemaansa tukeen varhaiskasvatuksessa. [Verkkoartikkeli]. Helsinki: Lastentarhanopettajaliitto ry. [Viitattu 21.9.2016]. Saatavana: http://www.lastentarha.fi/cs/ltol/Uutiset?contentID=1408904561699&page_name=Lapsella+on+oikeus+tarvitsemaansa+tukeen+varhaiskasvatuksessa&keyword=lapsi%C3%A4ht%C3%B6isyys&year=0&month=99
- Lehtinen, A-R. 2000. Lasten kesken: Lapset toimijoina päiväkodissa. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Lyyra, V. 2004. Vanhemmuutta vahvistavia keskusteluja päivähoitossa: perheterapeuttisia näkökulmia kasvatuskumppanuuteen. Teoksessa: S. Keskinen & H. Virjonen (toim.) Vanhemmuuden ja lapsen kasvun tukeminen päivähoitossa. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi, 106-123.
- McMonagle, A. 2012. Professional pedagogy for early childhood education. [Verkkokjulkaisu]. [Viitattu 11.10.2016]. Saatavana: <https://www.pobal.ie/Publications/Documents/EOCP%20Professional%20Pedagogy%20for%20Early%20Childhood%20Education.pdf>
- Mikkola, P. & Nivalainen, K. 2009. Lapselle hyvä päivä tänään: Näkökulmia 2010-luvun varhaiskasvatukseen. Helsinki: Pedatieto.
- Morrison, G. 2010. Child-Centered Education. [Verkkoartikkeli]. [Viitattu 7.11.2016]. Saatavana: <http://www.education.com/reference/article/child-centered-education/>
- Munter, H. 2001. Lapsi aloittaa päivähoiton. A. Helenius, K. Karila, H. Munter, P. Mäntynen, & H. Siren-Tiusanen (toim.) Pienet päivähoitossa: Alle kolmivuotiaisten lasten varhaiskasvatuksen perusteita. Helsinki: WSOY. 35-57.
- Munter, H. 2001. Pienten lasten vertaissuhteet ja ystävyys. Teoksessa: A. Helenius, K. Karila, H. Munter, P. Mäntynen, & H. Siren-Tiusanen (toim.) Pienet päivähoitossa: Alle kolmivuotiaisten lasten varhaiskasvatuksen perusteita. Helsinki: WSOY, 93-116.
- Mäkinen, O. 2006. Tutkimusetiikan ABC. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- OAJ. Ei päiväystä. Varhaiskasvatuslaki. [Verkkosivusto]. [Viitattu 10.10.2016]. Saatavana: <http://www.oaj.fi/cs/oaj/varhaiskasvatuslaki>

- Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2015. Varhaiskasvatuslain ensimmäinen vaihe voimaan 1.8.2015. [Verkkajulkaisu]. Helsinki. [Viitattu 15.10.2016]. Saatavana: <http://www.minedu.fi/OPM/Tiedotteet/2015/05/varhaiskasvatus.html?lang=fi>
- Paalasmaa, J. 2016. Maailman parhaat kasvatusajatukset. Helsinki: Into Kustannus.
- Puusa, A. Juuti, P. 2011 Menetelmäviidakon raivaajat : perusteita laadullisen tutkimuslähestymistavan valintaan.
- Päivähoitopalvelut. Ei päiväystä. [Verkkosivusto]. [Viitattu 12.9.2016]. Saatavana: http://www.isojoki.fi/site?node_id=64
- Päiväkoti Nurmennukan vasu. 2011. [Verkkajulkaisu]. Isojoki; koulutuslautakunta. Saatavana: http://www.isojoki.fi/tiedostot/paivahoito/PIVKODIN_VASU.pdf
- Reunamo, J. 2007. Tasapainoinen varhaiskasvatus: erilaisia tapoja suhtautua muutokseen. Helsinki: WSOY.
- Riihonen, R. & Tuukkanen, K. 2013. Selviytymistä vai varhaiskasvatusta – mitä on resurssipula päiväkodissa? Teoksessa: M. Oulasmaa, & R. Riihonen (toim.) Ammattikasvattajan kielletyt tunteet. Helsinki: VL-Markkinointi Oy, 64-78.
- Riikonen, H. 2010. Päiväkodin ääniympäristö ja kasvattajan vaikutusmahdollisuudet. Teoksessa: R. Korhonen, M-L. Rönkkö & J. Aerila (toim.) Pienet oppimassa: kasvatuksellisia näkökulmia varhaiskasvatukseen ja esiopetukseen. Rauma: Opettajankoulutuslaitos, 72-84.
- Rinkinen, L. 2002. Päiväkotilapsuus- yksilöllisyyttä ja sosiaalisia taitoja. Teoksessa: L. Kolbe & K. Järvinen (toim.) Onks ketään kotona? Kasvatuksen suuntaa etsimässä. Helsinki: Tammi, 168-181.
- Ruusuvuori, J. 2010. Litteroijan muistilista. Teoksessa: J. Ruusuvuori, P. Nikander & M. Hyvärinen (toim.) Haastattelun analyysi. Tampere: Vastapaino. 424-431.
- Saarenpää-Heikkilä, O. 2001. Nykyajan unettomat ja päivisin väsyneet lapset. [Verkkajulkaisu.] Helsinki: Suomalainen lääkäriseura Duodecim. [Viitattu 1.8.2016]. Saatavana: http://duodecimlehti.fi/web/guest/arkisto?p_p_id=Article_WAR_DL6_Articleportlet&viewType=viewArticle&tunnus=duo92279&dlehtihaku_view_article_WAR_dlehtihaku_p_auth
- Saarsalmi, O. 2008. Päivähoidon turvallisuussuunnittelu. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.
- Siippainen, A. 2012. Se tietynlainen vapaus että lapset tietää että koko talo on tyhjä: Vuorohoidon joustavat sukupolvisuhteet. Teoksessa: E. Pekkarinen, K.

- Vehkalahti & S. Myllyniemi (toim.) Lapset ja nuoret instituutioiden kehyksessä. Nuorten elinolot- vuosikirja 2012. Helsinki: Unigrafia Oy, 116-127.
- Siren- Tiusanen, H. 2001. Alle kolmivuotiaiden kehitys ja suotuisat varhaiskasvatuskäytännöt. Teoksessa: A. Helenius, K. Karila, H. Munter, P. Mäntynen & H. Siren-Tiusanen. Pienet päivähoitossa: Alle kolmivuotiaiden lasten varhaiskasvatuksen perusteita. Helsinki: WSOY. 15-25.
- Sosiaali- ja terveysministeriö. 2008. Varhaiskasvatus vuoteen 2020. Varhaiskasvatuksen neuvottelukunnan loppuraportti. [Verkkokirja]. Helsinki. [Viitattu 15.10.2016]. Saatavana: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/72906/Selv200772.pdf?sequence=1>
- Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja. 2002. Valtioneuvoston periaatepäätös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista. [Verkkokirja]. Helsinki: Edita Prima Oy. [Viitattu 22.3.2016]. Saatavana: <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/113591/kasvatus.pdf?sequence=1>
- Säkkinen, S. Kuoppala, T. 2014. Lasten päivähoito 2013. [Verkkokirja]. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. [Viitattu 23.9.2016]. Saatavana: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/125389/Tr33_14.pdf?sequence=2
- Tauriainen, L. 2000. Kohti yhteistä laatua: Henkilökunnan, vanhempien ja lasten laatukäsitykset päiväkodin integroidussa erityisryhmässä. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Terveyden ja hyvinvoinninlaitos (THL). 30.12.2014. Kasvatuskumppanuus. [Verkkosivu]. [Viitattu 12.9.2016]. Saatavana: https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/varhainen-avoin-yhteistoiminta/kasvatuskumppanuus
- Tiensuu, J. 2005. Ei ole sama kuka lastasi kasvattaa: Päiväkotikasvatuksen erityispiirteitä. Vantaa: Edufin.
- Tiusanen, E. 2008. Päivittäiset toiminnot päivähoitossa. Teoksessa: A. Helenius & R. Korhonen, Pedagogiikan palikat: johdatus varhaiskasvatukseen ja -kehitykseen. Helsinki: WSOY. 183-188.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 5. uud. p. Helsinki: Tammi.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2011. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 6. uud. p. Helsinki: Tammi.
- Vanas, A. 2014. Kodinomaisuus ei toimi päiväkodissa. SuPer-lehti, 22-24.

- Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. 2005. [Verkkokirja]. Saarijärvi: Gumme-
rus Kirjapaino Oy. [Viitattu 10.1.2015]. Saatavana: [http://www.jul-
kari.fi/bitstream/handle/10024/77129/Varhaiskasvatussuunnitelmanperus-
teet.pdf?sequence=1](http://www.jul-kari.fi/bitstream/handle/10024/77129/Varhaiskasvatussuunnitelmanperusteet.pdf?sequence=1)
- Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. 2016. [Verkkojulkaisu]. Tampere: Juve-
nes. [Viitattu 7.11.2016]. Saatavana: [http://www.oph.fi/download/179349_var-
haiskasvatussuunnitelman_perusteet_2016.pdf](http://www.oph.fi/download/179349_varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2016.pdf)
- Viittala, K. 2007. Lasten yhteinen varhaiskasvatus. 2. painos. Tampere: Juvenes.
- Violainen, A. 2014. Varhaiskasvatus arjen toimintana. Teoksessa: A, Häkkä, H.
Kuokkanen & A. Violainen (toim.) Lapsen parhaaksi: lähihoitaja varhaiskasvat-
tajana. 3. painos. Helsinki: Edita, 125-200.
- Väestöliitto. Päivähoito ja kasvatuskumppanuus. [Verkkojulkaisu]. [Viitattu
12.9.2016]. Saatavana: [http://www.vaestoliitto.fi/@Bin/1808526/Luku_8_Ohjaa-
janOpas3+P%C3%A4iv%C3%A4hoito.pdf](http://www.vaestoliitto.fi/@Bin/1808526/Luku_8_OhjaajanOpas3+P%C3%A4iv%C3%A4hoito.pdf)

LIITTEET

Liite 1. Teemahaastattelulomake

Liite 2. Kirje Nurmennukan työntekijöille

LIITE 1. Teemahaastattelurunko

Millä ammattinimikkeellä toimit Nurmennukassa?

Koulutuksesi?

Kokemus vuosina varhaiskasvatusalalta?

Kokemus vuosina Nurmennukasta?

Ikä?

Varhaiskasvatus Nurmennukassa

- Mitä on varhaiskasvatus Nurmennukan päiväkodissa?
- Mistä asioista koostuu lapselle hyvä varhaiskasvatus/**päiväkotipäivä** Nurmennukassa? Mitä siihen kuuluu?
- Minkälaisena koette varhaiskasvatusympäristön Nurmennukassa?
  - o fyysinen (konkreettinen ympäristö ja tilat)
  - o psyykinen (turvallisuus, kohtaaminen)
  - o sosiaalinen (sosiaaliset suhteet, vuorovaikutus)
- Miten kasvatuskumppanuus näkyy Nurmennukassa?
- Miten lapsilähtöisyys näkyy vai näkyykö Nurmennukan päiväkodissa?

Varhaiskasvatuksen laatu Nurmennukassa

- Millaista on mielestäsi laadukas varhaiskasvatus? (Toteutetaanko sitä Nurmennukan päiväkodissa?)
- Mitkä seikat vähentävät varhaiskasvatuksen laatua Nurmennukassa? Vai onko niitä? Tilanteet, seikat...?
- *Miten turvataan laadukas vuoro hoito epäsäännöllisissä hoitovuoroissa oleville lapsille?*
- *Miten näet viikonloppuhoidon päättymisen vaikuttaneen vuorohoidon laatuun?*
- Miten varhaiskasvatusta voitaisiin kehittää Nurmennukan päiväkodissa?

Vuoro hoito

- *Mitä on vuoro hoito Nurmennukan päiväkodissa?*
- *Mitä ovat vuorohoidon mahdollisuudet?*

- *Mitkä ovat vuorohoidon haasteet?*
- *Millaista pienryhmätoimintaa voisitte ajatella toteuttavanne?*
- *Miten vuorohoito vaikuttaa lapseen ja miten se näkyy päiväkodin arjessa?*

Pienryhmäpedagogiikka

- Mitä on pienryhmätoiminta Nurmennukan päiväkodissa?
- Miten pienryhmät on jaettu? (Kuka ja perusteet)
- Ovatko pienryhmäjaot pysyviä eli onko sama aikuinen aina saman pienryhmän kanssa?
- Minkälaisissa tilanteissa pienryhmät toimivat?
- Mitkä ovat pienryhmätoiminnan edut? Minkälaisia mahdollisuuksia se luo päivähoidolle?
- Minkälaisia haasteita pienryhmätoiminta asettaa päivähoidolle?
- Miten pienryhmätoimintaa suunnitellaan?
- Millaista koulutusta tai ohjausta olette saaneet pienryhmätoiminnasta?
- Millaiset ovat omat kokemuksesi pienryhmätoiminnan toteuttamisesta?

Pienen paikkakunnan päiväkotiti

- Mitkä ovat pienen paikkakunnan päiväkodissa työskentelyn edut?
- Mitkä ovat pienen paikkakunnan päiväkodissa työskentelyn haasteet?

LIITE 2. Kirje Nurmennukan työntekijöille

Tervehdys Nurmennukan henkilökunta!

Olemme tekemässä Sosionomi (AMK) opinnäytetyötä Nurmennukkaan. Tutkimme minkälaista varhaiskasvatusta Nurmennukassa toteutetaan kasvattajien näkökulmasta. Tutkimuksemme on laadullinen tutkimus ja menetelmänä käytämme teemahaastatteluja. Haastattelut ovat yksilöhaastatteluja. Tässä ajankohdat, jolloin olemme tulossa toteuttamaan haastatteluja päiväkodille. Te, jotka olette antaneet luvan haastatteluun, varatkaa alta sopiva aika haastattelullenne. Aikaa varataan jokaiseen haastatteluun noin puoli tuntia. Haastattelut toteutetaan työntekijöiden kahvihuoneessa.

Varaattehan haastatteluajat viimeistään 1.4. mennessä. Mikäli et löydä sopivaa haastattelu-aikaa ehdotetuista ajankohdista, otathan yhteyttä ja sovitaan haastattelu henkilökohtaisesti jollekin toiselle ajankohdalle.

Meidät saat kiinni
sähköpostitse jonna.akseli@seamk.fi
eeva.herrala@seamk.fi

Yhteistyöterveisin   Jonna & Eeva